

De Andere Krant

WANT ER IS
MEER AAN DE HAND

DEANDEREKRANT.NL | INFO@DEANDEREKRANT.NL | REDACTIE@DEANDEREKRANT.NL

VERZAMELDE ARTIKELN

PARLEMENTAIRE ENQUÊTE CORONA MEI - JULI 2026

CORONA-ENQUÊTE
SPECIAL



De Corona- verhoren

Parlementaire enquêtecommissie Corona | Fotografie: Bart Maat | ANP



Tussen 29 mei en 10 juli voerde de parlementaire enquêtecommissie Corona 38 openbare verhoren uit, waarbij bekende hoofdrolspelers uit de coronaperiode de revue passeerden, zoals Mark Rutte, Hugo de Jonge, Marion Koopmans, Jaap van Dissel, Rob Elens, Maurice de Hond en Mona Keijzer. Verslaggever Toine de Graaf deed er voor De Andere Krant op kritische wijze verslag van. Er werd gedraaid, gestotterd, gehuild (Grapperhaus) en het heeft er alle schijn van dat er werd gelogen (Koopmans, De Jonge). In deze special vind je op chronologische volgorde alle verslagen van De Graaf, aangevuld met bijdragen van hoofdredacteur Ido Dijkstra, journalist Eric van de Beek, columnist Pieter Stuurman en celbioloog Maarten Fornerod. Een unieke tussenbalans van de coronaverhoren, die vanaf 24 augustus worden voortgezet.

KLIK OM NAAR ARTIKEL TE GAAN

Scepsis rond ‘doofpotcommissie’ die tegelijk wil luisteren naar coronacritici	4
Negen verhoorweken	4
De vragen die Marion Koopmans niet zijn gesteld	5
Verhoor Marion Koopmans: Coronacommissie maakt (nog) geen werk van liegende getuigen	6
NOS bericht uiteindelijk ook over Rotterdamse viroloog die in de VS is aangeklaagd	6
Drie hamvragen die Hugo de Jonge onder ede moet beantwoorden	7
Verhoor NCTV-baas Pieter-Jaap Aalbersberg: Oliemannetje of machtsfactor achter de schermen?	8
‘NCTV aast op partijverbod FVD’	9
Commissie verleid tot ‘straatverhoor’ over weefselonderzoek na priksterfte	10
Huisarts Rob Elens komende week verhoord: “Aangenaam verrast”	10
Arts-onderzoeker Saskia Mostert niet verhoord in Den Haag, wél in Washington	11
Advocaat Peter Stassen: “Ik verwacht niet veel van de coronacommissie”	11
Huisarts Rob Elens haalt uit naar Hugo de Jonge bij coronaverhoor: “Ik voelde mij opgejaagd wild”	12
Verhoor kinderarts Károly Illy: Coronacommissie mijdt vragen over coronaprikken jongeren	13
Gaat de erkenning dat coronabeleid fout was ook tachtig jaar duren?	14

Directeur Gezondheidsinspectie bekendt jacht op huisarts Rob Elens	15
“Femke Halsema: je had een heldin kunnen zijn, maar je bent het niet”	16
Ferd Grapperhaus walgde ook van avondklok: “Ik had gespierde tegenzin”	16
Woo-documenten bewijzen gelijk van Willem Engel: “De QR-code was een vorm van discriminatie”	17
Timing vrijgave grafieken roept vragen op	17
Hugo de Jonge verwacht op 10 juli “hele indringende vragen”	17
Hugo de Jonge streefde naar hoogste vaccinatiegraad van Europa	18
Gedragdeskundige Romy Quint: “Overheid en media zorgden voor polarisatie”	18
Willem Engel en Jeroen Pols: “Hoor ons onder ede”	18
Maurice de Hond mag niet uitweiden over oversterfte en vaccinatie	19
Mona Keijzer: “Kabinet werd een soort Hotel California”	19
Enquêtecommissie negeert internationale militaire invloed coronamaatregelen	20
NCTV leidde aanpak coronacrisis zonder wettelijke basis	21
Nog een taboe: oversterfte sinds vaccinatie	21
Loog Hugo de Jonge over het doel van de QR-code?	22
Stelling van de week: Hugo de Jonge pleegde meened tijdens het coronaverhoor	23

Een exegeze voor Hugo de Jonge

IDO DIJKSTRA

“Zullen we daar geen exegeze op toepassen, alsjeblieft?”, zei Hugo de Jonge vrijdag 10 juli tijdens zijn coronaverhoor op de vraag waarom hij de vergelijking van een mRNA-prik met een frikandel had gemaakt. “Ik vind het ridicuul dat van iets wat zo uit z’n verband werd getrokken in een interview, jaren na dato nog steeds wordt gezegd: dat zou weleens ondermijnend gewerkt kunnen hebben. Nee, het verspreiden van desinformatie, dát was ondermijnend.”

Exegeze is een moeilijk woord voor tekstuitleg, -duiding of -interpretatie, vaak gebruikt in relatie met de Bijbel, oftewel proberen te begrijpen wat er in de Bijbel staat — daarover zo meer.

Laat ik nou alsjeblieft eerst een exegeze gaan toepassen, oftewel duiding geven, op wat De Jonge heeft gezegd tijdens zijn coronaverhoor, te beginnen bij het woord desinformatie dat hij steeds in de mond nam. “Desinformatie is het doelbewust verspreiden van misleidende informatie, vaak met kwade bedoelingen. Desinformatie wordt verspreid om meningen te beïnvloeden, geld te verdienen of schade aan te brengen aan onze samenleving, de democratie of de volksgezondheid.

Dit kan een negatief effect hebben op de nationale veiligheid. Desinformatie bestaat niet altijd uit onjuiste informatie. Regelmatig is het juist een combinatie van feiten en verzonnen informatie of een uit de context getrokken gebeurtenis. De achterliggende gedachte van desinformatie is altijd mensen te misleiden of schade aan te brengen.” Is deze definitie van desinformatie juist, meneer De Jonge? Hier is de bron: www.nctv.nl/onderwerpen/d/desinformatie, rechtstreeks van de instantie die aan het stuur zat in de coronajaren.

Laten we exegeze toepassen op de NCTV-desinformatiedefinitie. Heeft ex-minister De Jonge doelbewust misleidende informatie verspreid in coronatijd? De Jonge beweerde dat ‘Dansen met Janssen’ jongeren zorgeloos door de zomer konden swingen. De Jonge beweerde dat er “een pandemie van de ongevaccineerden” was. De Jonge stelde zich niet met de mondkapjesdeal met Sywert van Lienden te hebben bemoeid. De Jonge beweerde onder ede dat het eigenlijke doel van het Corona-toegangsbewijs (CTB) niet prikdrang was. Was dit alles “een combinatie van feiten en verzonnen informatie” of “uit

de context getrokken?” De Jonge wist op het moment van zijn uitspraak al dat het Janssen-vaccin niet direct bescherming bood. De Jonge wist dat zijn harde uitspraak over “de pandemie van ongevaccineerden” niet door de data en het OMT werden gesteund. De Jonge was wel betrokken bij de mondkapjesdeal, blijkt uit Woo-documentatie. En, zo kun je op pagina 14 lezen, het heeft er ook alle schijn van dat hij onder ede loog over het CTB.

“De achterliggende gedachte van desinformatie is altijd mensen te misleiden of schade aan te brengen”, stelt de NCTV. De Jonge heeft mensen aantoonbaar misleid en schade toegebracht, niemand met enig verstand in zijn hoofd die dat kan ontkennen. Deze exegeze kent dus maar één conclusie: Hugo de Jonge is een desinformant, volgens de definitie van de NCTV.

De Jonge gebruikte het woord exegeze niet zomaar. Hij is als domineeszoon opgegroeid met de Bijbel. Onlangs werd hij zelfs benoemd tot voorzitter van het CIO — het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken. De Commissaris van de Koning in Zeeland weet heel goed wat er in de Bijbel staat. Bij de EO, ook zo’n wolf in schaapskleren, vertelde hij



Volgens de definitie van de NCTV is Hugo de Jonge een desinformant

vorige week dat hij overweegt dominee te worden. Voordat hij werkelijk gaat preken, stel ik voor — na de lastercampagne tegen huisarts Rob Elens, het onjuist stigmatiseren van ongevaccineerden en jikken over prikdrang of -dwang — dat de oud-schoolmeester een Bijbelstudie begint. Hoe exegeert hij bijvoorbeeld deze teksten, toegepast op zichzelf? “Een betrouwbare getuige liegt niet, maar een valse getuige blaast leugens.” (Spreuken 14:5) “Een verderfelijke man brengt ruzie teweeg, en een lasteraar maakt scheiding tussen de beste vrienden.” (Spreuken 16:28) Onze breedsprakige ex-minister kan in Matteüs 12:36 lezen dat hij voor elk “nutteloos of ondoordacht woord rekschap moet geven op de dag van het oordeel”. (Matteüs 12:36)

De Jonge heeft wat mij betreft nog een escape: bekeren. Oftewel rekschap afleggen, openlijk en oprecht spijt betuigen, vergiffenis vragen aan het hele volk dat hij heeft bedrogen, nooit meer een publieke functie vervullen (alsjeblieft ook niet als leraar of dominee) en de waarheid gaan dienen. Ik vrees met grote vrezen dat het ego van de bloemschoen dat niet aankan. ■

**Vuurwerk of
bluswerk?
Is de commissie
erop uit onge-
makkelijke fei-
ten boven tafel
te krijgen of
juist onrust te
sussen?**

► 4

**Hugo de Jonge streefde naar
hoogste vaccinatiegraad van
Europa**

► 18

**“Het was een zware tijd. Mijn vertrouwen in
de overheid is beschadigd.”**

► 6

De minister beweerde herhaaldelijk
dat de vaccins “uit en te na” getest
waren. Dat was een leugen.

► 7



► 7

Als de bewering van Haslam klopt,
dan heeft Koopmans bewust
onjuiste informatie verstrekt
terwijl ze onder ede stond.

► 6

► 19

Maurice de Hond: “Zwangere
vrouwen mochten geen rauwe vis,
maar wel een mRNA-prik”

► 19

**Huisarts Rob Elens: “Ik voel-
de mij opgejaagd wild”**

► 12

Het grootste taboe is de
internationale afstemming
van de corona-aanpak.
Dit lijkt één grote blinde
vlek voor de commissie, of
erger: een van hogerhand
afgesloten weg.

► 20

► #

► 20

Scepsis rond 'doofpotcomm tegelijk wil luisteren naar co

Gisteren zijn in de Enquêtezaal aan de Lange Houtstraat 1, hartje Den Haag, de openbare verhoren van de parlementaire coronacommissie begonnen. De vraag is wat we de komende weken te zien krijgen: vuurwerk of bluswerk? Is de commissie erop uit ongemakkelijke feiten boven tafel te krijgen of juist onrust te sussen? Sceptici verwachten er niet veel van en spreken van een 'doofpotcommissie'. Toch worden ook bekende coronacritici opgeroepen, zoals data-analist Maurice de Hond en voormalig staatssecretaris Mona Keijzer.

Toine de Graaf

Er staan negen verhoorweken op de rol van de parlementaire enquêtecommissie Corona, over uiteenlopende thema's en met ten minste 47 getuigen. Viroloog en voormalig lid van het Outbreak Management Team (OMT) prof. Marion Koopmans was gisteren het openingsnummer. Welke vragen zij onder ede mocht beantwoorden, konden we niet meer meenemen in deze krant. Maar ze zal niet zijn bevraagd over de "sleutelrol" die ze volgens de Amerikaanse Gezond-

Het vormde een enorm risico voor "de bewindspersonen die mogelijk de wet hadden overtreden"

heidsminister Robert Kennedy speelde bij de cover-up van het Wuhan-lablek (zie kader).

In Den Haag nam de afgelopen weken de nervositeit al toe... De Enquêtezaal zal rond de verhoren worden beveiligd omdat in de coronatijd meerdere politici en ambtenaren te maken hadden met bedreigingen, zo meldt de NOS.

De corona-enquête is de vijftiende parlementaire enquête sinds de Tweede Wereldoorlog — en die met de meeste strubbelingen. Het is veelzeggend dat twee voormalige leden, Wybren van Haga (BVNL) en Gideon van Meijeren (FVD), spreken van een "doofpotcommissie". Op 8 is zelfs al geopperd de volgende parlementaire enquête te wijden aan de parlementaire enquête naar de coronaaanpak: "Een onderzoek naar hoe de oorspronkelijke enquêtecommissie werd gesaboteerd met de karaktersluipmoord op Khadija Arib en tot een schertsvertoning werd gemaakt".

Nadat de Tweede Kamer eind 2021 besloot tot een enquête, werd oud-Kamervoorzitter Arib (PvdA) benoemd tot voorzitter van de voorbereidende enquêtecommissie Corona. Zij werd daarin omringd door coronacritici, zoals Pepijn van Houwelingen

(FVD), Nicki Pouw-Verweij (JA21) en Van Haga. Ook dossiervreter Pieter Omtzigt, die in diezelfde periode de aanhoudende oversterfte politiek agendeerde, maakte deel uit van de commissie.

In het najaar van 2022 werd Arib, na anonieme beschuldigingen van 'grensoverschrijdend gedrag', uit de Kamer gewerkt. Van Haga is ervan overtuigd dat dit te maken had met haar kritische blik op het coronabeleid. Ook voormalig Kamervoorzitter Martin Bosma (PVV) concludeerde dat de ambtelijke top in een mediastrijd met haar wilde "afrekenen".

Een jaar geleden vertelde Van Haga aan De Andere Krant dat Arib zich niet had laten vaccineren en in vergaderingen aangaf dat "de onderste steen boven moest komen". Het establishment had er niet op gerekend dat zoveel echte critici in de commissie zitting zouden nemen, wat leidde tot onrust bij de regerende partijen. "We begonnen met grote vasthoudendheid vragen te stellen over de proportionaliteit van de maatregelen, de rol van het OMT, de miljard euro die Hugo de Jonge in de Stichting Open Nederland had laten verdwijnen en over het totale gebrek aan parlementaire controle", aldus Van Haga. Het leverde een onderzoeksvoorstel op dat volgens hem een enorm risico vormde voor "de bewindspersonen die mogelijk de wet hadden overtreden".

Er werd daarop van hogerhand op de rem getrapt en bijgestuurd naar wat



Van Haga typeert als een "doofpotcommissie". Bij die kwalificatie sloot commissielid Van Meijeren zich in het voorjaar van 2025 aan, toen hem na twee weken commissiewerk duidelijk werd dat de ambtelijke onderzoeksstaf van ongeveer twintig mensen het eigenlijke onderzoekswerk verricht. Van Meijeren kreeg geen toegang tot de door de commissie gevorderde documenten. De staf zou ook de vragen voor de openbare verhoren voorkoken. "De Kamerleden hebben slechts een richtinggevende rol", concludeerde Van Meijeren. "Dit is onaanvaardbaar. Het ondermijnt de

essentie van parlementaire controle, de kern van de democratie." Van Meijeren zei "geen legitimiteit" te willen verlenen aan een doofpot en verliet de commissie.

Door de Tweede Kamerverkiezingen van oktober 2025 veranderde de commissie in een duiventil: voorzitter Daan de Kort (VVD) bleek het enige herkozen commissielid. Intussen is de commissie aangevuld met voornamelijk jonge aanwas, zonder aantoonbare kennis van zorg, crisisbeleid of het coronadossier. De komende weken kunnen zij door de verhoren bekende gezichten worden: Songül

Negen verhoorweken

De parlementaire coronacommissie heeft negen verhoorweken gepland. De openbare verhoren vinden steeds plaats op maandag, woensdag en vrijdag. Alle verhoorweken hebben een thema. Komende week draait het, evenals gisteren, om het begin van de pandemie. De organisatie van de corona-aanpak is onderwerp van week 2 (start 8 juni). In de weken daarna komen de impact op de zorg (week 3, start 15 juni), de sluiting van het onderwijs (week 4, start 22 juni), de avondklok en de onrust (week 5, start 29 juni) en het coronatoegangsbewijs en vaccinaties (week 6, start 6 juli) aan bod.

Na 10 juli wordt een zomerpauze ingelast en de commissie pakt vanaf 24 augustus de draad weer op. De thema's van de laatste weken zijn de rol van de Tweede Kamer (week 7) en reflecteren en vooruitkijken: besturen tijdens een pandemie (week 8 en 9, start 31 augustus). Het laatste verhoor is gepland op donderdag 10 september.

Alle verhoren vinden plaats in de Enquêtezaal aan de Lange Houtstraat 1 in Den Haag, op de hoek van het Plein. Het eerste verhoor van de dag start om 10:00 uur, het tweede verhoor om 14:00 uur. Wie aanwezig wil zijn bij een zitting, moet zich vooraf

aanmelden via het aanmeldformulier op de website van de Tweede Kamer. De ruimte op de publieke tribune is zeer beperkt. Als er geen plek meer is, kunnen de verhoren worden gevolgd in het gebouw van de Tweede Kamer, via de livestream of via de app of website Debat Direct.

- ▶ dakl.nl/bezoek-de-tweede-kamer
- ▶ dakl.nl/livedebat-enquetezaal
- ▶ dakl.nl/debat-direct

issie' die ronacritici

Daan de Kort, voorzitter van de parlementaire enquêtecommissie Corona, tijdens een uitleg in de Enquêtezaal over hoe de negen verhoorweken eruit gaan zien. Fotografie: Ramon van Flymen | ANP

heid gaf aanleiding tot verschillende vragen aan commissievoorzitter De Kort. Die beriep zich op de werkwijze van eerdere enquêtecommissies en voegde daaraan toe dat de commissieleden zelf ook nog geen definitief overzicht hebben, omdat gaandeweg mogelijk nieuwe namen komen bovendien. Tussentijds zijn al wel verschillende namen uitgelekt. Zo zouden enkele oud-Kamerleden worden verhoord, onder wie Klaas Dijkhoff (VVD) en Fleur Agema (PVV).

Door tijdens de persconferentie de komst van Maurice de Hond en Mona Keijzer te bevestigen, wilde De Kort mogelijk de indruk wegnemen dat coronacritici buiten de deur worden gehouden — en zo onrust voorkomen. De Kort maakte niet kenbaar over welke thema's De Hond en Keijzer zullen worden bevraagd. Het ligt evenwel voor de hand dat Keijzer acte de présence zal geven wanneer de commissie het coronatoegangsbewijs en de vaccinaties behandelt, want Rutte zette de staatssecretaris uit zijn kabinet vanwege haar openlijke kritiek op de digitale prikdwang. De Hond is te koppelen aan verschillende verhoorthema's, zoals 'Impact op de zorg' en 'Sluiting van het onderwijs' vanwege zijn pleidooi voor ventilatie in verband met de onderschatte rol van aerosolen bij de verspreiding van het coronavirus. Het is ook denkbaar dat hij in dezelfde verhoorweek verschijnt als Keijzer, vanwege zijn visie op de oversterfte en de relatie met de coronaprikken. De Hond en Keijzer zijn niet de enige coronacritici die werden gehoord tijdens de 89 besloten voorgesprekken met 81 unieke personen. Zo nam immunoloog prof. Theo Schetters, die op verzoek van de commissie een vertrouwelijk rapport schreef over de "onverklaarde" oversterfte, deel aan een besloten voorgesprek. Schetters staat echter niet op de lijst van de 47 getuigen die uiteindelijk zijn geselecteerd om in het openbaar hun verhaal te komen doen. Zijn rapport, waarin De Andere Krant eerder inzage kreeg, maakt wel deel uit van het coronadossier van de commissie die volgens De Kort inmiddels ruim één miljoen documenten heeft bestudeerd. Inclusief stukken die de regering pas een jaar geleden ongelakt verstrekte na tussenkomst van de Raad van State, waaronder privé-appjes en sms'jes van bewindslieden.

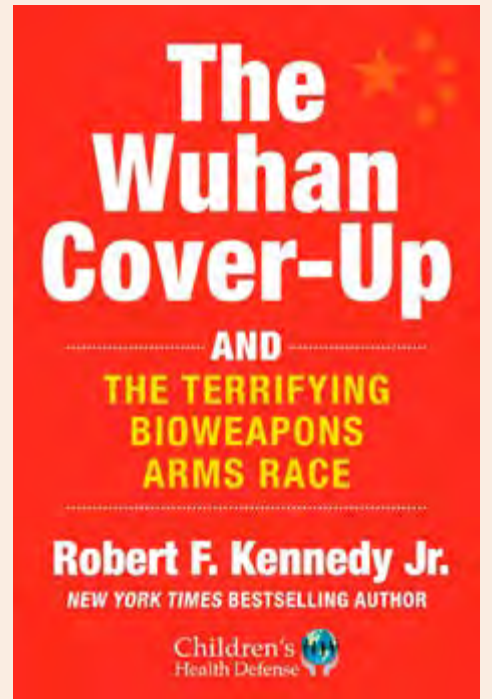
Wat onvermeld bleef tijdens de persconferentie, is dat de commissie op 19 mei nog in gesprek ging met dertig overwegend kritische burgers die eerder brieven schreven aan de commissie. Onder hen was psycholoog Huibrecht Boluijt, bekend van zijn boek *Wat gebeurt hier?* over de coronatijd en zijn optredens bij Bickbx.tv. Hij deed op LinkedIn verslag van zijn bezoek aan het Tweede Kamergebouw. "De gedeelde ervaringen logen er niet om. Alles kwam voorbij: sociaal isolement, lockdowns, in eenzaamheid sterven, polarisatie, passieve dwang, de met waterkanonnen en romeo's neergeslagen protesten, de onderonsjes tussen RIVM, OMT, media en overheid, canceling en framing van erkende wetenschappers, het initiëren dan wel toestaan van demonisering van andersdenkenden die hun eigen fysieke integriteit en zelfbeschikking beschermden, het gerommel met statistiek en feiten in het kader van

De vragen die Marion Koopmans niet zijn gesteld

"De vraag is niet óf, maar wanneer er weer een pandemie plaatsvindt", zei commissievoorzitter Daan de Kort op 21 mei tijdens de persconferentie over de komende verhoren. Daarmee herhaalde hij een mantra van Marion Koopmans. Verrassend was dat niet, want eind februari bracht de enquêtecommissie nog een werkbezoek aan de afdeling virologie van het Erasmus MC, waar Koopmans weliswaar niet meer de scepter zwaait, maar nog altijd hoogleraar is met 'pandemische paraatheid' als onderzoeksterrein.

Hoogstwaarschijnlijk is niet één lid van de enquêtecommissielid bekend met het boek *The Wuhan cover-up*, dat de huidige Amerikaanse gezondheidsminister Robert Kennedy in 2023 schreef. Daarin stelt hij dat de Rotterdamse virologen Koopmans en prof. Ron Fouchier een "sleutelrol" speelden in het toedekken van de ware herkomst van het sars-cov-2 virus. Kennedy schrijft dat het virus afkomstig was uit het Wuhan Institute of Virology (WIV) in China — en niet van de plaatselijke dierenmarkt zoals Koopmans en haar collega-virologen al jarenlang beweren. Na de virusuitbraak besloot een groep internationaal vooraanstaande virologen die betrokken waren bij riskant virusonderzoek (*gain of function*), na geheim overleg, de mogelijke laboratoriumherkomst van het sars-cov-2-virus toe te dekken. Met name op aandringen van Fouchier verklaarden zij tegenover de buitenwereld dat het virus een natuurlijke oorsprong had. Daar is echter nooit overtuigend bewijs voor gevonden.

Een goede vraag aan Koopmans zou daarom gisteren zijn geweest: "Wat vindt u van de 'sleutelrol' die de Amerikaanse gezondheidsminister u toeschrijft bij de cover-up van het lablek?" Ook is Koopmans zonder twijfel geen enkele vraag gesteld over de nog altijd voortdurende samenwerking van de Rotterdamse virologen met de EcoHealth Alliance van viroloog Peter Daszak, die Amerikaans onderzoeksgeld voor virusonderzoek naar Wuhan



sluisde. Dezelfde Daszak met wie Koopmans begin 2021 Wuhan bezocht, in het kader van een WHO-onderzoek naar de herkomst van het coronavirus.

De Amerikaanse arts Brad Wenstrup, in 2024 voorzitter van een Congrescommissie die de herkomst van het sars-cov-2 virus onderzocht, noemde de EcoHealth Alliance een "corrupte" organisatie en een "bedreiging voor de nationale veiligheid". Daarop werd de Amerikaanse geldstroom naar Daszaks organisatie gestopt. Maar ook vandaag staat op de website van Erasmus MC nog altijd dat de EcoHealth Alliance een samenwerkingspartner is van de afdeling Virologie.

► dakil.nl/het-hollandse-spoor-in-de-wuhan-cover-up

vaccinatieschade en de oversterfte, de roep om meer ic-bedden die de laatste jaren is omgeruild voor de realisatie van meer ambtenaren," aldus Boluijt.

Tegenover De Andere Krant verklaart Boluijt dat hij en de andere gasten, onder wie verschillende Bickbx-kijkers die Boluijt herkenden, na een hartelijke ontvangst werden verdeeld over vijf groepen. "Elke groep werd geleid door één commissielid", vertelt hij. "Ik zat bij Dion Huidekooper van D66, die het gesprek goed leidde en op mij oprecht overkwam. Kritische wappie's zullen nu zeggen: 'Wat heb je daaraan, als het straks allemaal met een rotgang de doofpot in gaat'. Maar je kunt soms ook in het contact ervaren dat iemand er voor de

afraffelen van feitjes, zonder dat je werkelijk in gesprek kunt gaan op een dieper niveau. Huidekooper had daar wel begrip voor en het liep vervolgens ook wat uit. Ik hoop dat het iets gaat bijdragen aan de verhoren."

Boluijt is sceptisch over wat die gaan brengen, zoals de meeste coronacritici. Toch hoopt hij dat er iets wordt opengemaakt. "Dat het méér wordt dan alleen de koude feiten nog eens opnieuw wegen en dan uiteindelijk concluderen dat we het de volgende keer anders moeten doen. Want dan is het karig geweest. Het moet een groter effect krijgen. Dat hoop ik en dat proefde ik ook wel bij de andere mensen die daar waren en in de luwte hun mening hebben kunnen geven. Het zou mooi zijn als de openbare verhoren ertoe gaan leiden dat meer mensen zich gaan uitspreken over de coronatijd, ook al draagt dit voor hen het risico in zich dat ze worden weggezet als 'afvalligen'. Maar het vergroot wel de kans dat we uiteindelijk met z'n allen, door eerlijk te zijn, tot een nieuwe gedeelde waarheid kunnen komen. Uiteindelijk is een speciale 'waarheidscommissie' absoluut nodig om de ontstane kloof tussen burgers te overbruggen."

Het eindrapport van de commissie wordt verwacht in het eerste kwartaal van 2027. ■

► dakil.nl/oversterfterapport-professor-theo-schetters

► dakil.nl/laatste-criticus-stapt-uit-corona-enquetcemissie

► dakil.nl/enquete-coronabeleid-schijnvertoning

"In onze groep kwamen ook tranen los, tijdens de uitwisseling van ervaringen"

vorm zit. Ik kon merken dat hij enorm zijn best deed om te begrijpen wat mensen bedoelden te zeggen. In onze groep kwamen ook tranen los, tijdens de uitwisseling van ervaringen. Dat gebeurde in minstens nog één andere groep, zo hoorde ik achteraf."

Het verbaasde Boluijt wel dat voor het gesprek slecht één uur was gereserveerd. "Ik heb dat ook gezegd. Als mensen hebben gereisd en tijd vrijgemaakt, is één uur weinig. Dan dreigt een plichtmatig

Coronacommissie maakt (nog) geen werk van liegende getuigen

Het heeft er alle schijn van dat viroloog prof. Marion Koopmans meeneed heeft gepleegd tegenover de parlementaire enquête-commissie Corona. Zij stelde tijdens haar verhoor op vrijdag 29 mei jongstleden pas op oudejaarsdag 2019 voor het eerst gehoord te hebben van de virusuitbraak in het Chinese Wuhan die tot de coronacrisis leidde, terwijl meerdere bronnen in haar professionele omgeving al weken eerder op de hoogte waren. De Andere Krant vroeg de coronacommissie hoe zij omgaat met mogelijk liegende getuigen. “Het oordeel van de commissie over een verhoor is straks voor iedereen terug te lezen als het eindrapport er is, in het eerste kwartaal van 2027”, aldus de woordvoerder. “Verder handelt de commissie naar bevind van zaken indien noodzakelijk.”

Toine de Graaf

Commissie-ondervoorzitter Songül Mutluer (GroenLinks-PvdA) wilde op vrijdagochtend 29 mei tijdens het eerste openbare verhoor weten van Marion Koopmans wanneer zij “voor het éérst” hoorde over het virus in Wuhan. “Het eerste signaal dat er iets gaande was, dat was oudejaarsavond 2019”, antwoordde Koopmans stellig. Ze benoemde haar bron: “Een bericht via sociale media waarin een financieel dagblad vertelde over een oproep van een soort GGD in de stad Wuhan. Want die hadden opvallend veel mensen gezien met een longontsteking en die mensen waren bij een markt geweest.” Koopmans voegde eraan toe dat ze op diezelfde laatste dag van 2019 hierover contact opnam met de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO).

Als de bewering van Haslam klopt, dan heeft Koopmans bewust onjuiste informatie verstrekt terwijl ze onder ede stond

Ze wekte ermee de indruk adequaat te hebben gehandeld na dat éérste signaal, maar het heeft er alle schijn van dat het voormalig OMT-lid niet de waarheid sprak. Neuroloog Jan Bonte verwijst in het eerste deel van zijn boekenserie *De Wuhan Trilogie* (2024) naar een tv-uitzending *Virus van morgen* van VPRO's *Tegenlicht*. In dat programma, uitgezonden op 22 maart 2020, vertelden Koopmans en haar naaste collega prof. Ron Fouchier — aangekondigd als “de beste virusjagers van Nederland” — over sars-cov-2 en het risico op toekomstige pandemieën. Fouchier verklaarde dat hij in 2019 “net na Sinterklaas, ergens begin december” hoorde van een uitbraak van een “onbekende ziekte” in Wuhan. “Wij horen dit soort dingen al vroeg”, voegde hij eraan toe. Het is ongeloofwaardig dat Fouchier over deze kennis beschikte en Koopmans, destijds zijn afdelingshoofd in het Rotterdamse Erasmus MC, niet.

Bonte wijst erop dat ook de Amerikaanse virusjager Ian Lipkin, hoogle- raar aan de Universiteit van Columbia, ver voor oudejaarsdag sprak over de uitbraak. Bonte concludeert: “Lipkin verklaart in een podcast met de BBC-journalist John Sudworth dat hij op 15 december 2019 voor het eerst hoorde van de uitbraak. Dat zei hij eerder ook al tegen een collega van hem en in een

documentaire van Spike Lee. Het gaat dus om twee wetenschappers van naam en faam die respectievelijk begin en half december 2019 al wisten van de uitbraak van een nieuwe onbekende infectieziekte in Wuhan, terwijl in de officiële versie van de geschiedenis de uitbraak gedateerd wordt op 30 december 2019.”

De vraag rijst waarom deze topvirologen deze informatie wekenlang voor zichzelf hielden. Schrokken zij zich in eerste instantie wezenloos van de locatie van de uitbraak, namelijk Wuhan dat beschikt over een instituut gespecialiseerd in onderzoek naar coronavirussen? Het zou een goede, logische vraag zijn geweest voor Koopmans. Commissielid Mutluer lijkt echter door onvoldoende dossierkennis en een leugen van de viroloog om de tuin te zijn geleid.

Bonte is niet de enige ‘lablek’-auteur

die bekend is met de ‘net na Sinterklaas-datering’ van Fouchier. Ook de Amerikaanse ingenieur/onderzoeker Jim Haslam maakt er in zijn boek *Covid-19: Mystery Solved* (2024) melding van. Hij denkt ook de bron te kennen van het virologennieuwtje: het internationale Nipah-virus Congres dat op maandag 9 en dinsdag 10 december 2019 plaatsvond, waar veel virologen in Singapore samenkwamen. Haslam schrijft dat daarna het nieuws de wereld overging: “Twee professoren van de Erasmus Universiteit, Ron Fouchier en Marion Koopmans, waren al op 9 december 2019 op de hoogte van de Wuhan-longontsteking.” Als de bewering van Haslam klopt, dan heeft Koopmans bewust onjuiste informatie verstrekt aan een parlementaire commissie terwijl ze onder ede stond. Dat is juridisch gezien meeneed, een strafbaar feit waarvoor zij vervolgd kan worden.

De Andere Krant berichtte op 29 mei op de website over deze mogelijke meeneed. Daarna kwamen op sociale media reacties en aanvullingen. Zo wijst Rozemarijn (@Rozemar79838305) er op op dat er nóg een bron is waarin Fouchier over december 2019 vertelt: het AD van 5 april 2020. “Met Tegenlicht zijn dat twee bronnen waarin hij hetzelfde zegt”, aldus Rozemarijn. “Het AD als bron wordt steeds over het hoofd gezien.”



Hoogleraar virologie Marion Koopmans tijdens de openbare verhoor van de parlementaire enquêtecommissie over het coronabeleid. | Fotografie: Jeroen Jumelet/ANP

Jan Bonte — alias Jan B. Hommel (@BumblebeeJoe) — gelooft niet dat het Nipah-virus Congres in Singapore de bron was voor Fouchier en Koopmans, zo meldt hij op x. “Het is veel waarschijnlijker dat Koopmans als adviseur van de WHO en ook van de Nederlandse overheid — inclusief de inlichtingendiensten — dit hoorde in NAVO-verband”, schrijft hij. “De Amerikaanse inlichtingendiensten brachten hun bondgenoten namelijk zeer waarschijnlijk eind november of begin december 2019 op de hoogte dat er iets speelde in Wuhan.” Hij vermoedt dat de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) vervolgens contact zocht met Koopmans. “Maar omdat dit natuurlijk buiten beeld van de burger gehouden moet worden, noemt zij eind december 2019 als datum waarop zij voor het eerst hoorde over een uitbraak.”

Wij vroegen de afdeling persvoorlichting van Erasmus MC per e-mail om een reactie op ons online bericht. We zegden toe de reactie meteen te zullen publiceren na ontvangst, maar hoorden niets. Twee dagen later vroegen we de woordvoerder van de coronacommissie

of deze aanvullende vragen gaat stellen aan Koopmans, Fouchier gaat oproepen voor verhoor of aangifte van meeneed gaat doen. “Het oordeel van de commissie over een verhoor is straks voor iedereen terug te lezen als het eindrapport er is, in het eerste kwartaal van 2027”, luidde het antwoord. “Verder handelt de commissie naar bevind van zaken indien noodzakelijk.”

Aangifte doen tegen liegende getuigen is een mogelijkheid die de parlementaire enquêtecommissie heeft. In februari 1996 presenteerde de commissie-Van Traa, die de opsporingsmethoden van het Interregionaal Recherche Team (IRT) onderzocht, haar eindrapport en deed tegelijk aangifte van meeneed tegen verschillende getuigen, onder wie rechercheurs. Er volgden veroordelingen en celstraffen. Ook burgers kunnen aangifte doen van meeneed bij de politie. ■

- ▶ dakl.nl/koopmans-meeneed
- ▶ dakl.nl/verhoor-koopmans
- ▶ dakl.nl/tegenlicht-virus-van-morgen



NOS bericht uiteindelijk ook over Rotterdamse viroloog die in de VS is aangeklaagd

“Een Nederlandse viroloog is in de VS aangeklaagd voor het smokkelen van flesjes met gedeactiveerd mpox-virus vanuit Afrika en het daarover liegen op de luchthaven in Detroit”, berichtte de NOS afgelopen woensdag. De naam van de viroloog werd niet genoemd, maar het betreft Vincent Munster die in 2006 promoveerde bij Ab Osterhaus.

Het was rijkelijk laat. De Andere Krant berichtte begin mei (DAK19) al over de affaire, nadat de Amerikaanse journalist Paul D. Thacker er ruchtbaarheid aan had gegeven. Hij meldde dat Munster al op non-actief was gesteld door zijn werkgever, het Amerikaanse Rocky Mountain Lab (RML) in de staat Montana waar hij sinds 2009 werkt. RML is onderdeel van de National Institutes of Health (NIH).

Munster werd afgelopen januari met een collega tegengehouden in Detroit na een verblijf in de Democratische Republiek Congo. Dit is het epicentrum van het mpox-virus, ook bekend als apenpokken. Volgens een persbericht van de FBI, waarin Munster bij naam wordt genoemd, zijn

nu twintig van de 113 flesjes die beiden meevoerden getest. “Deze NIH-experts hebben kennelijk onze wetten overtreden door virale ziekteverwekkers te smokkelen in een volgepakt commercieel vliegtuig vanuit een uitbraakgebied in de Republiek Congo — laat dat even tot u doordringen”, aldus openbaar aanklager Jerome Gorgon. Munster riskeert maximaal vijf jaar gevangenisstraf.

Ook Marion Koopmans kent Munster goed. Jan Bonte suggereerde eerder op x dat Munster de smokkelkunst van haar heeft afgekeken. Koopmans zou namelijk jaren terug aan de Amerikaanse onderzoeker Edward Hammond achterin een taxi in Genève op weg naar een congres hebben verteld dat ze het zikavirus Brazilië uit had gesmokkeld. “Ze ontkende dit naderhand natuurlijk in alle toonaarden”, aldus Bonte.

- ▶ dakl.nl/smuggling-monkeypox
- ▶ dakl.nl/fbi-smokkelen-ziekteverwekkers

PARLEMENTAIRE ENQUÊTECOMMISSIE MAG DEZE KWESTIES NIET NEGEREN

Drie hamvragen die Hugo de Jonge onder ede moet beantwoorden

Voormalig VWS-minister Hugo de Jonge zal de komende weken twee keer onder ede worden verhoord door de parlementaire enquêtecommissie Corona. De Jonge was in 2020 en 2021, samen met toenmalig premier Mark Rutte, het gezicht van het coronabeleid. De persconferenties staan velen op het netvlies gebrand, net als de dubieuze maatregelen en uitspraken van de voormalig minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. De Andere Krant zet drie prangende kwesties uiteen die een zichzelf respecterende coronacommissie hem hoe dan ook moet voorleggen.

Ido Dijkstra en Toine de Graaf

De coronacommissie gaat, tijdens de acht verhoorweken die nog volgen, twee dagdelen praten met toenmalig VWS-minister Hugo de Jonge. Het is de vraag of het voldoende zal zijn om de oud-minister alle kwesties voor te leggen die met hem in verband kunnen worden gebracht. Neem bijvoorbeeld de omstrede mondkapjesdeal met CDA-partijgenoot Sywert van Lienden en zijn compagnons, die daarmee miljoenenwinsten opstreken. De Jonge

werden ingezet tegen covid-19. De Jonge deed dat waarschijnlijk mede omdat effectieve medicatie de noodvergunningen voor de coronaprikken in gevaar zouden hebben gebracht. Frappant: De Jonge zei een dag eerder, in een Kamerdebat op 15 april, nog tegen Thierry Baudet (FVD) dat een politicus nooit op de stoel van een arts moet gaan zitten.

Toch heeft het er alle schijn van dat de minister dit deed. De Jonge stuurde aan op massavaccinatie als enige uitweg. Daarnaast blokkeerde hij vanaf het voorjaar 2020 actief

De ‘eigenwijze’ artsen — die niet op eigen houtje opereerden, maar internationale protocollen volgden — denken dat de pandemie al in het voorjaar van 2020 tot staan had kunnen worden gebracht als meer vakgenoten hun voorbeeld hadden gevolgd. In het buitenland zijn verschillende artsen die er net zo over denken, zoals de Amerikaanse cardioloog Peter McCullough en ic-arts Pierre Kory die eveneens te maken kregen met massieve tegenwerking van de overheid toen ze grepen naar bestaande medicatie. McCullough onderscheidt zelfs twee “medische schandalen”: de onderdrukking van deze vroegbehandeling én de latere inzet van gevaarlijke vaccins.

Hamvraag 2. “Hebt u de veiligheid van de vaccins te gunstig voorgesteld?”

De Jonge benadrukte voortdurend de veiligheid van de coronavaccins, ook richting jongeren die nauwelijks iets te duchten hadden van covid-19. In een YouTube-podcast bij acteur en influencer Robbert Rodenburg zei hij dat jongeren ook niet weten wat er in een frikandel zit, dus waarom zouden we dat wel moeten weten van een vaccin? Op 30 juni 2021 sprak de minister tijdens een persmoment in Den Haag naar aanleiding van de prikcampagne voor gezonde tieners, over “huis-tuin-en-keukenbijwerkingen” zoals vermoeidheid, hoofdpijn, spierpijn of lichte koorts. Geen woord over hartontstekingen, zoals myocarditis, waarmee op dat moment wereldwijd al talloze jongeren te maken hadden gekregen na een mRNA-prik van Pfizer of Moderna.

De Jonge was toen al bekend met het vertrouwelijke Pfizer veiligheidsrapport FDA-CBER2021-5683-0000054, dat dateert van 30 april 2021. In dat rapport meldde de leverancier van het meest gebuikte coronavaccin in ons land dat vóór 28 februari wereldwijd al 1223 overlijdens en 11.361 ernstige bijwerkingen waren gemeld

De prikbaarheid opschroeven was het doel, zo gaf De Jonge later toe

na Pfizer-prikken. Het rapport sloot naadloos aan bij de ervaringen van Bijwerkingencentrum Lareb, dat na de start van de prikcampagne werd overspoeld: het aantal gemelde bijwerkingen was acht keer zo hoog als vooraf verwacht. Op piekdagen waren het er 1500 en dikwijls waren ze minder onschuldig dan vooraf beloofd. Door ingrijpen van een Amerikaanse rechter, werd het Pfizer veiligheidsrapport overigens in oktober 2021 vrijgegeven voor het publiek.

Dubieus was ook De Jonges omgang met de voorraad Janssen-vaccins. “Ideaal vaccin als je echt klaar wilt zijn met die ene prik”, zei de minister. “Klaar voor een zomer vol festivals, dansen met Janssen.” Met onder andere reclamespotjes en prik-evenementen met dj’s, moedigde zijn ministerie jongeren aan direct na de injectie naar feestjes te gaan. Van het Janssen-vaccin was echter bekend dat het de eerste veertien dagen nauwelijks beschermt tegen ziek worden en ook niks deed tegen besmettelijkheid. Over de mogelijke risico’s, zoals bijwerkingen, repte de minister met geen woord. Niet de gezondheid van de jongeren, maar de prikbaarheid opschroeven was het doel, zo gaf De Jonge later toe.

In zowel de Tweede Kamer als de media beweerde de minister herhaaldelijk dat de coronavaccins “uit en te na getest” waren. Dat is een leugen. De prikken kregen van het Europees medicijnagentschap (EMA) een tijdelijke “voorwaardelijke”

goedkeuring vanwege “acute noodzaak”. Pfizer had tot december 2023 de tijd om klinische onderzoeksrapporten in te dienen over “werkzaamheid en veiligheid”. Daarmee betrof het jarenlang formeel een experimenteel vaccin: de onderzoeks-fase was nog niet afgerond.

De Jonge zei desondanks: “Over langetermijneffecten kan ik duidelijk zijn, die zijn er niet.” Beweringen die aantoonbaar niet strookten met de feiten, zoals de stand van het wetenschappelijk onderzoek en de meldingen bij Lareb. En evenmin met ervaringen in het buitenland. Vorige maand werd nog bekend dat kindersterfte door coronaprikken jarenlang intern werd besproken binnen de Amerikaanse geneesmiddelenautoriteit FDA, maar die kennis werd weggehouden bij het publiek.

Hamvraag 3. “Hebt u de belofte van ‘geen indirecte vaccinatieplicht’ gebroken?”

De Jonge verklaarde als minister herhaaldelijk dat er “geen vaccinatieplicht” zou komen, ook “geen indirecte plicht”. Dat stelde hij onder andere tijdens een Kamerdebat op 18 november 2020. “Dat betekent dus ook dat je mensen niet gaat benadelen als ze het niet doen of bevoorstellen als ze het wel doen?”, dubbelcheckte Geert Wilders. De Jonge antwoordde: “Ja”.

In een interview met EenVandaag was de minister nog stellig. “Als gesteld wordt: je komt er niet in zonder app, dan is het stiekem toch verplicht?”, vroeg de verslaggever. “Nee hoor”, antwoordde De Jonge. “Dat gaan we namelijk niet doen. Sterker nog, ik denk dat we dat ook wettelijk onmogelijk moeten maken dat het op die manier gebruikt kan worden. (...) Vrijwillig is vrijwillig. Dus vrijwillig is niet stiekem alsnog verplicht.”

Op 25 september 2021 werd het onder de verantwoordelijkheid van De Jonge — die op 23 februari 2021 bij Op1 zei geen begrip te hebben voor mensen die zich niet lieten prikken — voor iedereen vanaf 13 jaar verplicht een coronatoegangsbevijs (CTB) te laten zien bij een bezoek aan horeca, (sport)evenementen, festivals en concerten. De “QR-code”, zoals die destijds in de volksmond werd genoemd, kreeg je wanneer je was gevaccineerd tegen covid-19, een recente negatieve testuitslag had of kon aantonen te zijn hersteld na een besmetting. Deze schending van grondrechten werd pas in februari 2022 weer afgeschaft. ■

De minister beweerde herhaaldelijk dat de vaccins “uit en te na” getest waren. Dat was een leugen.

speelde een faciliterende rol bij de aankoop van hun mondkapjes, maar probeerde die rol naar de buitenwereld aanvankelijk kleiner te maken.

Ook niet onbelangrijk: waar bleef de twee miljard aan corona-uitgaven die het ministerie van De Jonge volgens de Algemene Rekenkamer niet wist te verantwoorden? En: waarom bracht zijn ministerie in de eerste maanden van de coronacrisis meerdere keren tekstuele wijzigingen aan in conceptadviezen van het volgens De Jonge “totaal onafhankelijke” Outbreak Management Team (OMT)? Toch zijn er drie hamvragen die nog veel prangender zijn voor de algehele volksgezondheid.

Hamvraag 1. “Bent u op de stoel van de arts gaan zitten?”

Al op 16 april 2020, vroeg in de coronacrisis, confronteerde activist Frank Ruesink Hugo de Jonge op straat met “35 alternatieven voor een coronavaccin”. Ruesink gaf bij de minister aan dat hij “hoopt en bidt” dat hij deze ook mee zou nemen in de overwegingen voor de aanpak van de coronacrisis. Voor het Tweede Kamergebouw antwoordde De Jonge: “Daar zou ik zeker niet op rekenen. Vaccinatie is echt het enige wat echt helpen kan.” Op YouTube is het straatgesprek nog altijd te vinden.

De Jonge onderdrukte vervolgens actief het gebruik van bestaande medicijnen als hydroxychloroquine (HCQ) en ivermectine, die door sommige artsen met succes offlabel

werkzame alternatieven voor de toekomstige coronavaccins en opende de jacht op “eigenwijze” artsen zoals de Limburgse huisarts Rob Elens, die de Gezondheidsinspectie (IGJ) op zijn dak kreeg. Uiteindelijk moesten hij en zijn navolgers forse boetes betalen, na een jarenlange rechtsgang die eindigde bij de Raad van State. Oud-advocaat Frank Stadermann heeft deze heksenjacht gedetailleerd gedocumenteerd in zijn boek *De Corona Inquisitie* (2025).

Illustratie: Wilfred Klap



Frank Ruesink ondervraagt Hugo de Jonge:

dakil.nl/ruesink-ondervraagt-hugo-de-jonge

Hugo de Jonge vergelijkt vaccin met frikandel:

dakil.nl/frikandel-hugo-de-jonge

Artikel over vaccinatieschade:

dakil.nl/verborgen-vaccinatieschade

‘ENQUÊTECOMMISSIE ONDERSCHAT ROL NCTV-BAAS PIETER-JAAP AALBERSBERG’

Oliemannetje of machtsfactor

De voormalige baas van de NCTV Pieter-Jaap Aalbersberg is door de parlementaire enquêtecommissie gehoord over de rol die de veiligheidsdienst heeft gespeeld tijdens de coronacrisis. Die zou bescheiden zijn geweest. Aalbersberg omschreef zichzelf als “oliemannetje”, “spin in het web” en “brievenbus”. Maar die termen dekken de lading niet van wat zich werkelijk heeft afgespeeld achter de schermen, stelt onderzoeker Cees van den Bos. “De rol van de NCTV was veel groter dan in het verhoor van Aalbersberg is blootgelegd.”

Eric van de Beek

Pieter-Jaap Aalbersberg was tijdens de coronacrisis de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV). De enquêtecommissie van de Tweede Kamer, die onderzoek doet naar de aanpak van de coronacrisis, verhoorde hem vorige week vrijdag over de rol die de veiligheidsdienst daarin gespeeld heeft. In de daaropvolgende berichtgeving van de kranten en omroepen was veel aandacht voor de spijt die Aalbersberg betuigde voor de manier waarop hij zich had uitgelaten over mensen die kritisch waren over de coronamaatregelen. Hij had ze voor ‘wappie’ uitgemaakt. “Soms werkt het averechts, zo’n woord”, zei hij tegen de commissie. “Ik ben met een aantal mensen in gesprek gegaan. Daarbij heb ik geleerd: als je begint met zo’n woord, heb je geen gesprek meer.”

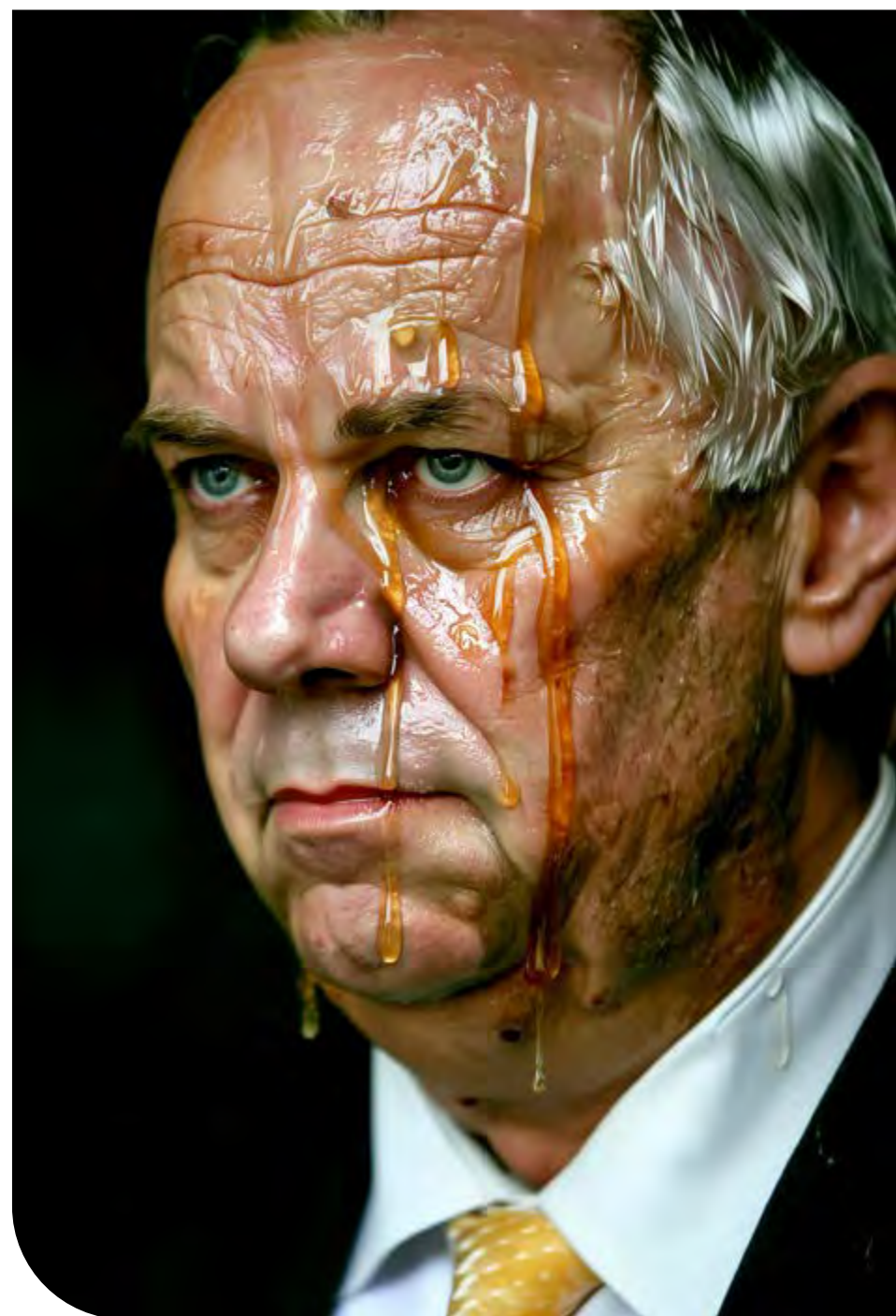
“Het wetenschappelijk onderbouwde materiaal werd dus in dit geval achteraf gezocht voor een besluit dat al politiek was geland. En de NCTV werd gevraagd om het aan te dragen.”

Cees van den Bos, die jarenlang onafhankelijk onderzoek deed naar de veiligheidsdienst, heeft het verhoor op de voet gevolgd. Niet de spijtbetuiging van Aalbersberg, maar iets heel anders viel hem op. “Wie het verhoor van ruim twee uur uitkijkt, krijgt het beeld voorgeschied van een functionaris die in zijn eigen woorden de rol van ‘honest broker’, ‘oliemannetje’, ‘spin in het web’ en ‘brievenbus’ vervulde”, zegt hij. “Geen van die metaforen is op zichzelf onjuist, maar ze dekken de lading onvoldoende. De rol van de NCTV was veel groter dan in het verhoor van Aalbersberg is blootgelegd. Dat is een gemiste kans voor een enquêtecommissie die zich ten doel heeft gesteld lering te trekken voor een volgende crisis.”

De NCTV, die onder de verantwoordelijkheid valt van het ministerie van Justitie en Veiligheid, heeft als officiële taak de bescherming tegen bedreigingen die de maatschappij kunnen ontwrichten, zoals terroristische aanslagen, cyberaanvalen en extremistische uitingen en gedragingen. Als er een nationale crisis is die over meerdere ministeries gaat, dan

komt daar nog een tweede taak bij voor de veiligheidsdienst: de coördinatie van de crisis. De eerste keer dat de NCTV die dubbelrol vervulde, was tijdens de MH17-vliegramp in 2014. De tweede keer was tijdens de coronacrisis van 2020-2022. Zo kwam het dat Aalbersberg zich tijdens de coronacrisis niet alleen bezighield met het analyseren van de maatschappelijke onrust in het land die ontstond door de maatregelen die het kabinet trof tegen de virusuitbraak. “We moesten ervoor zorgen dat het proces van besluitvorming zo goed mogelijk verliep”, zo vatte hij tegenover de de parlementaire enquêtecommissie zijn coördinerende taak samen. Die kwam er volgens hem in de praktijk vooral op neer dat hij had deelgenomen aan informele crisisonderleggen met kabinetsleden in het Catshuis en het Torentje.

Daar zijn geen notulen van, constateerde de commissie, dus wat was daar allemaal besproken? In het Torentje spraken premier Mark Rutte, minister van Volksgezondheid Hugo de Jonge en minister van Justitie en Veiligheid Ferd Grapperhaus bijna dagelijks over de uitvoering van coronamaatregelen. De “Torentjesgesprekken” hadden volgens Aalbersberg vooral de functie van “een ventiel” om stoom af te blazen en om “elkaar bij te staan”. Echte politieke besluiten waren er niet genomen, al werden die daar wel voorgekookt. Bij de gesprekken op het Catshuis waren altijd meer mensen aanwezig, zoals de ministers van Economische Zaken of Defensie. De aanwezige bewindslieden kregen informatie van Jaap van Dissel, die directeur was van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en voorzitter van het Outbreak Management Team (OMT). Ook de Rijksvoorlichtingsdienst zat erbij. De Catshuis-sessies waren meer “beschouwend”, stelde Aalbersberg. Hijzelf had meermaals de maatschappelijke protesten ter sprake gebracht, maar dat had niet geleid tot een afzwakking van de coronamaatregelen.



Illustratie: Leon Baaren aka The Artoonist

Dat de invloed van de NCTV veel groter is geweest dan uit het verhoor van Aalbersberg naar voren kwam, leidt onderzoeker Van den Bos af uit diverse bronnen die inmiddels voor iedereen toegankelijk zijn. “De NOS rapporteerde op de dag van het verhoor dat Aalbersberg de Torentjestoespraken van Rutte las voordat hij ze uitsprak. Dat is geen brievenbusfunctie. Dat is communicatieregie op het hoogste politieke niveau in een crisis waarin de spreektijd van de minister-president een sturend instrument was.” Van den Bos wijst daarnaast op vrijgegeven WhatsApp-correspondentie, waaruit blijkt hoe Aalbersberg en de toenmalige secretaris-generaal van Justitie en Veiligheid Dick Schoof justitieminister Ferd Grapperhaus te hulp schoten toen er foto’s van zijn bruiloft in de pers waren verschenen waaruit bleek dat niemand de verplichte anderhalve meter afstand in acht had genomen. Aalbersberg en Schoof adviseerden hem hoe hij zich hierover moest verantwoorden tegenover de Tweede Kamer.

Ook een document dat is vrijgegeven door een beroep op de Wet open overheid (Woo) wijst volgens Van den Bos op verregaande invloed van de NCTV

op de Nederlandse aanpak van de coronacrisis. Het betreft een verslag van een ‘afstemmingsoverleg’ dat gehouden werd op 19 november 2020 tussen onder anderen zorgminister De Jonge, diens directeur-generaal Volksgezondheid en iemand van de NCTV. De Jonge zegt daarin dat de NCTV het OMT van Van Dissel gevraagd had om advies over “het maatregelenpakket dat ons de donkere wintermaand door gaat helpen”. Dat is veelzeggend, vindt Van den Bos. “Want wie de adviesaanvraag stuurt, bepaalt mede de uitkomst van het advies.” Veelzeggend vindt hij ook dat uit het verslag blijkt dat De Jonge de NCTV heeft gevraagd naar “welk onderzoek” hij moest verwijzen als hem gevraagd werd naar de onderbouwing van het kabinetsbesluit om het dragen van een mondkapje te verplichten. “Het wetenschappelijk onderbouwde materiaal werd dus in dit geval achteraf gezocht voor een besluit dat al politiek was geland. En de NCTV werd gevraagd om het aan te dragen.”

Van den Bos wijst verder op het feit dat de NCTV vanaf 1 maart 2020 Nederland vertegenwoordigde bij de Europese Commissie, binnen het zogeheten Integrated Political Crisis Response-mechanisme

achter de schermen?

(IPCR), een ambtelijk overleg dat op die dag werd geactiveerd om snelle politieke besluitvorming mogelijk te maken op Europees niveau. “In het verhoor van Aalbersberg viel het woord IPCR geen enkele keer”, constateert Van den Bos.

“Een hele coördinatie-as tussen Brussel en Den Haag, waarbinnen Aalbersberg de Nederlandse vertegenwoordiging was, bleef buiten beeld”

“Een hele coördinatie-as tussen Brussel en Den Haag, waarbinnen Aalbersberg de Nederlandse vertegenwoordiging was, bleef buiten beeld. Voor wie de gelijk-schakeling van Europese pandemie-respons probeert te reconstrueren, is dat geen detail. Het is de centrale *missing link* tussen de Europese laag en de Nederlandse uitvoering.”

Ook ontbrekend in het verhoor: de nauwe samenwerking tussen de NCTV en een geheime eenheid van de Nederlandse krijgsmacht, het zogeheten Land Information Manoeuvre Centre (LIMC). Deze was belast met de taak om verspreiders van vermeende desinformatie in beeld te brengen, zonder dat daar een grondwettelijke basis voor was. Het bestaan van het LIMC kwam aan het licht toen NRC er in november 2020 over berichtte. Uit de berichtgeving van de krant bleek onder meer dat de militairen de distributiepunten van *De Andere Krant* in kaart hadden gebracht. Toenmalig minister van Defensie Ank Bijleveld bood excuses aan voor de activiteiten van het LIMC, waarna ze — naar eigen zeggen — de organisatie ophief. “Uit Woo-correspondentie blijkt dat de NCTV als opdrachtgever en “eerste aanspreekpunt” optrad — en dat militairen vanuit het Commando Landstrijdkrachten bij de NCTV werden gedetacheerd”, zegt Van den Bos. De enquêtecommissie heeft hier geen enkele aandacht aan besteed, constateert hij. “Het verhoor van 5 juni 2026 bevat geen enkele vermelding van LIMC, Defensie of militaire detacheringen.”

Is er dan niets wat de enquêtecommissie goed heeft gedaan in het verhoor van Aalbersberg? Dat ook weer niet. “De

Commissie stelde meermalen scherpe vragen”, erkent Van den Bos. Zo was de commissie iets vreemds opgevallen aan de leden van de 25 veiligheidsregio’s, die belast waren met de uitvaardiging van regionale noodverordeningen en de handhaving daarvan. Hun communicatie met het centrale gezag in Den Haag verliep doorgaans niet via een minister

maar via Aalbersberg. Hoe zat dat? — wilde de commissie weten. Aalbersberg antwoordde ontwijkend, zoals hij dat deed met meer vragen die aan hem werden voorgelegd. De commissie liet hem er meermaals mee weggkomen, stelt Van den Bos vast, want deze vroeg niet door. ■

‘NCTV aast op partijverbod FVD’

Vorige week bracht *De Andere Krant* een artikel van onafhankelijk onderzoeker Dolf van Wijk over de NCTV. Die manipuleert volgens Van Wijk de publieke opinie met ‘mentale labels’: *Snelkoppeling die het brein gebruikt om complexe informatie te categoriseren*. Voorbeelden van mentale labels zijn ‘desinformatie’, ‘extreemrechts’ en ‘nazi’. Van Wijk heeft een vervolg op dit artikel online gezet: *Het mechanisme achter de labels*. Hierin beschrijft hij hoe er door de NCTV een gecoördineerde psychologische campagne tegen Forum voor Democratie wordt gevoerd. Daarbij wordt software van het Amerikaanse bedrijf Palentir gebruikt: “Stelt u zich een machine voor die alles wat u ooit online heeft gedaan — elke tweet, elke like, elke reactie, elk donatiebedrag, elke foto, elke bezochte bijeenkomst — kan verzamelen, koppelen, en analyseren. Die machine bestaat. Hij heet Palantir.” Met Palantir-software wordt een ‘Laundry List’ (waslijst) over FVD gecreëerd — een lange reeks vage of zwakke insinuaties (nazi-connecties, normalisering van geweld) waarmee een negatief gevoel over FVD wordt aangewakkerd, ook al houdt geen enkel punt op zichzelf stand. Het doel van de NCTV: de publieke opinie klaarstomen voor een partijverbod voor FVD.

► dakl.nl/psychologische-oorlogsvoering-fvd

PIETER STURMAN

Hugo

Om de vraag te kunnen beantwoorden of Hugo de Jonge zich schuldig gemaakt heeft aan misdaden, moeten er een paar stappen worden doorlopen. Stappen die door de coronacommissie ‘vergeten’ zijn. Ten eerste moet worden vastgesteld welke misdaden er mogelijk gepleegd zijn. Welke dingen heeft Hugo zoal gedaan en waarom zouden sommige daarvan als misdaad kunnen worden aangemerkt? En welke misdaad betreft het dan? Vervolgens moet er gekeken worden of Hugo als verdachte kan worden beschouwd. Om een verdachte als verdachte te kunnen aanmerken, moet hij zowel een motief als de gelegenheid gehad hebben om de misdaad te plegen.

Of een daad een misdaad is, wordt bepaald door definitie. Een moord is pas een moord als de daad voldoet aan de definitie van moord: het moedwillig ombrengen van een mens. Wordt er een lijk gevonden met een mes tussen zijn ribben, dan kunnen we aannemen dat er sprake is van moord. Hetzelfde geldt voor alle misdaden, dus ook voor gijzeling. Er is sprake van gijzeling als mensen van hun vrijheden worden beroofd en die vrijheden pas terugkrijgen als er aan de eisen van de gijzelnemer

voldaan wordt. Bijvoorbeeld het betalen van losgeld. Dat laatste is uiteraard het motief van de gijzelnemer. Geld willen bemachtigen is op zich geen misdaad, maar de manier waarop is wat gijzeling tot een misdaad maakt.

Zoals Hugo tijdens zijn verhoor meerdere malen aangaf, was het zijn belangrijkste doel een zo hoog mogelijke vaccinatiegraad te realiseren. Hij sprak intern en extern de ambitie uit de vaccinatiegraad in Nederland naar de top van Europa te stuwten. Volgens sommige insiders beschouwde hij dit zelfs als een wedstrijd die hij wilde winnen. Er bestaat dus geen onduidelijkheid over zijn motief. Op zichzelf is dat geen misdaad, maar de vraag is of de manier waarop hij zijn doel wilde bereiken misdadig was of niet. Daarvoor moeten we naar de feiten.

Feit is dat hij mensen vrijheden afnam (lockdowns). In die zin zou er mogelijk sprake geweest zijn van gijzeling, omdat vrijheidsberoving daar een essentieel kenmerk van is. Bij gijzeling is vrijheidsberoving echter niet het doel, maar het middel. Een middel om mensen te dwingen aan de wensen van de gijzelnemer te voldoen. Daarvoor moet

hij de gegijzelden beloven dat ze hun vrijheid herwinnen als er aan zijn eisen voldaan wordt. Dat is precies wat Hugo beloofde: wie zich laat vaccineren, krijgt via een QR-code zijn vrijheid terug. Het tweede essentiële kenmerk van gijzeling.

Om een verdachte als verdachte te kunnen aanmerken, moet er dus een gedefinieerde misdaad gepleegd zijn en moet hij daarvoor zowel een motief als de gelegenheid gehad hebben. Omdat het resultaat van Hugo’s actie naadloos aansloot bij zijn zelfbenoemde ambitie, is het motief duidelijk. Ook was hij als minister van VWS in de gelegenheid de misdaad te plegen. Daarnaast voldeed zijn beleid volledig aan de definitie van gijzeling: eerst mensen hun vrijheden afnemen en die vervolgens terugverkopen. Zijn eis: acceptatie van de prik. Zijn doel: het winnen van het EK vaccineren.

Tijdens de verhoren beweerde De Jonge echter dat hij de invoering van de QR-code helemaal niet bedoeld had als dwangmiddel ter verhoging van de vaccinatiegraad. Dat ondanks het feit dat hij zelf riep dat het verhogen daarvan zijn ultieme doel was én ondanks het



Zijn eis: acceptatie van de prik.
Zijn doel: het winnen van het EK vaccineren.

feit dat die QR-code precies dat resultaat opleverde. Het was wat hij wilde én wat hij realiseerde. Toch beweerde hij dat het hem daar niet om te doen was. Hij beweerde dat het zijn primaire doel was mensen hun vrijheden terug te geven en dat de verhoogde vaccinatiegraad maar een soort bijvangst was. Zou een gijzelingsverdachte in een rechtbank weggkomen met de bewering dat hij alléén maar wilde dat zijn gegijzelden hun vrijheid terugkregen en dat het betaalde losgeld maar bijzaak was?

De Jonge maakte zich echter niet alleen schuldig aan gijzeling (zijn acties sloten immers naadloos aan bij de definitie van gijzeling), maar ook aan het overtreden van de Wet publieke gezondheid. Volgens die wet mocht de QR-code niet voor dat doel worden ingezet. Hugo loog dus onder ede (meineed). Daarnaast loog hij er indertijd in zijn functie als gezondheidsminister over. Drie aanvullende misdaden die moeten meewegen in de straf die hem te wachten hoort te staan. ■

Commissie verleid tot 'straatverhoor' over weefselonderzoek na priksterfte



Maurice van Ulden | MKFOTOGRAFIE

Voor de Haagse Enquêtezaal werden vorige week vrijdag drie leden van de coronacommissie staande gehouden door Maurice van Ulden van de Biomedische Rekenkamer. Zij lieten zich door hem verleiden tot een straatverhoor over de noodzaak van wat tot op heden een taboe is gebleken: autopsie en weefselonderzoek na priksterfte.

Toine de Graaf

De Biomedische Rekenkamer (BMRK) vraagt al jaren aandacht voor het belang van histopathologisch onderzoek. Daarbij wordt met moleculairbiologische technieken diep in weefsels van mensen

gekeken die zijn overleden na coronavaccinatie. Tot nu toe vergeefs: politiek, reguliere media en de medische wereld kijken weg. Wat zich vrijdagochtend 5 juni rond 9:15 uur afspeelde bij de ingang van de Enquêtezaal, was daarom opmerkelijk. Commissievoorzitter Daan de Kort,

ondervoorzitter Songül Mutluer en lid André Poortman van de coronacommissie wilden naar binnen om voormalig OMT-baas Jaap van Dissel te gaan verhoren, maar werden staande gehouden door Maurice van Ulden, onderzoeksjournalist en initiatiefnemer van de histopathologie-afdeling binnen de BMRK.

Van Ulden kwam meteen ter zake en vertelde dat de WHO al voordat het prikken begon alle landen adviseerde protocollen op te stellen om dood na coronavaccinatie te onderzoeken, met onder andere speciale kleuringen van lichaamsweefsel. Ofwel: histopathologisch onderzoek. "Dat is tot op de dag van vandaag in Nederland niet gedaan", zei Van Ulden. Waarbij hij verwees naar gesprekken met Agnes Kant, directeur van Bijwerkingencentrum Lareb, en met de Nederlandse Vereniging voor Pathologie (NVVP).

De Kort liep niet door, nam de 'verhoorstand' aan en werd de eerste VVD-politicus met belangstelling voor de materie. "Is dat in andere landen wel gebeurd?", informeerde hij.

Van Ulden: "Ik denk het ook niet, maar de WHO heeft wel in 2020 in een *safety manual* aangegeven dat het moest gebeuren."

De Kort: "Hoe reageerde mevrouw Kant?"

Van Ulden vertelde dat Kant zei dat het "ingewikkeld" is. Dat naastaanden geen obductie ofwel autopsie willen. "Maar mijn ervaring is dat mensen dat wel degelijk willen. Als 750 mensen melden bij Lareb 'onze geliefde is overleden,

wij vermoeden een relatie met het vaccin', dan zou je toch kunnen vragen: 'Kunnen we obductie doen? Is er weefsel dat we dieper kunnen onderzoeken?' Dat is heel normaal om te doen. De WHO heeft het zelfs in een handleiding opgeschreven."

Poortman (CDA) mengde zich vervolgens in het gesprek, terwijl ook zijn partij al jarenlang niks moet hebben van "complottheorieën" over vaccinatieschade. "Hoe vermoed je een relatie met het

WHO adviseerde al in 2020 protocollen op te stellen om dood na coronavaccinatie te onderzoeken

vaccin?", wilde hij weten. Met behulp van een instructiebord met daarop foto's van histopathologisch onderzoek legde Van Ulden uit dat een speciale aankleuring in beschadigd hersenweefsel spike-eiwit van het vaccin zichtbaar kan maken. Naast hem stond de vader van een 36-jarige man die overleed door een gescheurd bloedvat in de hersenen. De vader vertelde dat door het spike-eiwit een vasculitis (bloedvatontsteking) was ontstaan, wat resulteerde in de hersenbloeding. "Mijn zoon had zich laten vaccineren omdat onze overheid zei: veilig en effectief. Drie jaar na de eerste spuit is hij overleden: het blijft dus

niet twee weken in de arm zitten, zoals gezegd is."

Toen de vader en Van Ulden vervolgens de link legden met de aanhoudende oversterfte, was De Kort door zijn tijd heen en maakte hij kenbaar naar binnen te willen. "Wij moeten het verhoor gaan voorbereiden", zei hij. Na handen te hebben geschud, liep de De Kort met de andere twee commissieleden de Enquêtezaal in.

's Middags plaatste de Friese arts Berber Pieksma het filmpje dat BMRK-voorzitter Cyril Wentzel maakte van het straatgesprek, op onder meer LinkedIn. "Er is geen pathologisch-anatomisch onderzoek gedaan na overlijden bij mRNA-vaccinatie", schreef ze erbij. "Dat zou wel moeten volgens de gouden regels in de geneeskunde." Het filmpje werd snel verwijderd door het zakelijke platform, als zijnde "misinformatie". Na protest hiertegen van Pieksma, plaatste LinkedIn het filmpje afgelopen dinsdag terug.

Van Ulden laat De Andere Krant weten het gesprek met de commissieleden te beschouwen als een opening. "Wij laten dit volgen door een brief, wat mij betreft zijn we in gesprek." ■

► dakl.nl/straatgesprek-enquetcemissie

► dakl.nl/safety-surveillance-manual

► dakl.nl/vaccin-veiligheid-weigering

Huisarts Rob Elens komende week verhoord: "Aangenaam verrast"

Woensdagmiddag 17 juni schuift huisarts Rob Elens aan bij de coronacommissie. "De uitnodiging heeft me aangenaam verrast", vertelt hij aan De Andere Krant. Elens zal onder meer worden bevraagd over zijn gebruik van hydroxychloroquine (HCQ) bij covid-19 en de contacten met de Gezondheidsinspectie (IGJ) die hierop volgden.

Toine de Graaf

Huisarts Rob Elens uit het Limburgse Meijel ontwikkelde in het voorjaar van 2020, samen met een plaatselijke apotheker, een 'lokaal behandelprotocol' voor covid-19 dat hij baseerde op internationale behandelprotocollen. Kort daarvoor had hij dertien patiënten verloren aan corona en had een naburig ziekenhuis een patiëntentestop afgekondigd. "Ik stond met mijn rug tegen de muur", zegt hij.

De middelen in zijn protocol waren HCQ, het mineraal zink en het antibioticum azitromycine. Elens behandelde hiermee tien coronapatiënten die binnen een week opknapten. Nadat hij dit had gemeld op YouTube, verbood de Inspectie hem op

8 april 2020 deze behandeling nog langer toe te passen. De huisarts gehoorzaamde en de eerstvolgende coronapatiënt overleed weer.

Daarna besloot hij nooit meer een patiënt behandeling te weigeren en voortaan zijn artseneed te volgen. Het resulteerde in hoge boetes. "Een boete-traject van 12.500 euro bevindt zich nu in een bezwaarprocedure", vertelt hij. "Dat loopt nog steeds. Het heeft allemaal veel impact gehad op mij en ook op mijn gezin."

Vorig jaar voerde hij in Den Haag een besloten voorgesprek met de coronacommissie, die toen nog anders was samengesteld. "Alleen voorzitter Daan de Kort is daarvan nog over. Ik heb 2,5 uur met hen gesproken en de

commissieleden waren oprecht geïnteresseerd. Ik zag dat als een afsluiting van een periode." Dat blijkt nu een verkeerde inschatting. "De uitnodiging, die ik vorige maand kreeg, heeft me aangenaam verrast omdat ik er niet op gerekend had."

Elens vermoedt dat hij die uitnodiging dankt aan het feit dat het Centraal Tuchtcollege in februari 2024 in zijn voordeel besliste en voormalig VWS-minister Hugo de Jonge en de IGJ op de vingers tikte. "Het Tuchtcollege heeft toen mijn 'berisping' omgezet in een 'waarschuwing', omdat De Jonge zich te veel met mijn zaak had bemoeid. Daarvoor heeft Woo-onderzoeker Cees van de Bos bewijzen verzameld. De Jonge wilde dat alles uit de kast werd gehaald om 'dokter E.' aan te pakken. Het ging heel ver."

Elens geldt voor coronacritici als een held. "Maar het was nooit mijn bedoeling om bekend te worden. Het enige dat ik wilde, was mensen beter maken. Ik was me van geen kwaad bewust. Ik dacht: De Jonge is een

Rotterdammer net als ik, en we gaan samen de coronacrisis aanpakken. Maar in plaats van door hem, werd ik gebeld door de Inspectie."

Op 17 juni reist Elens samen met zijn vrouw af naar Den Haag. "De commissie heeft me laten weten

over welke onderwerpen ze het wil hebben. Op het lijstje staan uiteraard het gebruik van HCQ en de contacten met de IGJ die daarop volgden. Maar ook mijn omgang met de coronavaccins en media-optredens. Ik ben benieuwd." ■



Rob Elens | MKFOTOGRAFIE

Arts-onderzoeker Saskia Mostert niet verhoord in Den Haag, wél in Washington

Waar Nederland het moet doen met één parlementaire coronacommissie die professionals in het openbaar verhoort, zijn in de VS al door verschillende congres- en senaatscommissies hoorzittingen gehouden over covid-19. Vorige week was er een 'hearing' over de mogelijke link tussen de coronaprikken en kanker en de aanvallen op kritische wetenschappers. Grote namen getuigden onder ede, onder wie de Britse oncoloog prof. Angus Dalglish. Ook de Nederlandse arts-onderzoeker dr. Saskia Mostert werd verhoord. Zij getuigde over de "blinde woede" die haar ten deel viel na een publicatie over de aanhoudende oversterfte.

Toine de Graaf

De Nederlandse coronacommissie die getuigen in het openbaar verhoort, heeft de blik beperkt tot de periode december 2019 – maart 2022. Daarom zou Saskia Mostert sowieso niet in Den Haag kunnen getuigen over het onderwerp waarover ze op 3 juni in Washington sprak. Zij vertelde daar namelijk over wat er gebeurde nadat ze met drie Nederlandse coauteurs een studie over de wereldwijde oversterfte had gepubliceerd in BMJ Public Health, want die dateert van mei 2024.

Toch zou Mosterts getuigenis niet hebben misstaan bij de Nederlandse coronacommissie, omdat zij een in-kijkje gaf in de tegenwind die zij als wetenschapper te verduren kreeg nadat zij de veiligheid van de coronavaccins ter discussie had gesteld in een peerreviewed tijdschrift. Mostert karakteriseerde die tegenwind met twee woorden: "Blinde woede". De pijnlijke waarheid is dat die woede mede werd gevoed door politici. Mostert riep op ervoor te zorgen "dat de wetenschap niet wordt aangepast aan politieke ideologieën of bedrijfsbelangen".

De arts-onderzoeker moest helemaal naar de VS reizen om gehoord te vinden bij politici. Zij dankte de uitnodiging aan senator Ron Johnson die, sinds hij voorzitter is van de Permanente subcommissie voor onderzoeken (PSI) in de Amerikaanse senaat, de coronavaccins op het hakblok legt. Eind april onthulde hij nog hoe de Amerikaanse medicijndirectie FDA veiligheidssignalen rond de prikken "maskeerde", waardoor het publiek onwetend bleef van risico's als plotselinge hartdood en longembolie.

Mostert: "Ik kreeg te maken met blinde woede"

Begin juni volgde de explosieve hoorzitting over het mogelijke verband tussen de coronaprikken

en kanker, en de aanvallen op wetenschappelijke publicaties. Grote namen schoven aan, onder wie de Britse oncoloog prof. Angus Dalglish en de Amerikaanse oncoloog prof. Wafik El-Deiry. De laatste vertelde hoe hij werd aangevallen op wetenschappelijke artikelen waarin hij aandrong op nader onderzoek.

Dit is ook wat Mostert deed in de studie in BMJ Public Health, waarvan zij eerste auteur was. Met haar coauteurs keek zij naar de westerse oversterfte in de jaren 2020 tot en met 2022. Die was het hoogst in 2021 in de 47 onderzochte landen: 1.256.942 extra sterfgevallen, ofwel 14 procent méér dan verwacht. In 2022 ging het om 808.392 extra sterfgevallen — 9 procent méér dan verwacht — terwijl van een pandemie toen geen sprake meer was. "Wij claimden geen zekerheid over de oorzaken van de oversterfte", zei Mostert in Washington. "In plaats daarvan vestigden we de aandacht op drie grote gebeurtenissen die vóór de pandemie niet bestonden: covid-infectie, indammings-maatregelen (*containment*) en covid-vaccins. Daarnaast erkenden we andere over het hoofd geziene factoren. We drongen er bij overheden en volksgezondheidsleiders op aan de onderliggende oorzaken te onderzoeken en hun beleid te evalueren."

Dat was kennelijk tegen het zere been, want wat volgde was "massale verontwaardiging". Mostert en haar coauteurs kregen te maken met intimidatietactieken en "devaluatietactieken", waarbij critici in diskrediet worden gebracht door negatieve labeling. Zo labelden reguliere media hun publicatie als "anti-vax", "complottheorie" en "desinformatie".



Still uit de Senate Hearing: COVID-19 Injections, Cancer Risks & Scientific Censorship

Ten tijde van de publicatie was Mostert werkzaam bij een centrum voor kinderoncologie: het Prinses Máxima Centrum in Utrecht. Dit instituut, waar ook twee coauteurs werkten, distantieerde zich publiekelijk van de studie en kondigde een wetenschappelijk integriteitsonderzoek aan. "Institutionele reacties worden steeds vaker gebruikt als officiële kanaaltactieken om mensen die ongewenste wetenschappelijke vragen stellen te discrediteren, intimideren, isoleren en hen het zwijgen op te leggen", zei Mostert hierover. Ze nam ontslag. "Om duidelijk te zijn: ik verloor mijn positie nadat ik officiële overheidssterftecijfers had gepubliceerd en had opgeroepen tot verder wetenschappelijk onderzoek naar aanhoudende oversterfte. Wetenschap kan niet functioneren wanneer legitieme vragen professioneel gevaarlijk worden om te stellen."

Het vertrouwelijke institutionele rapport over de studie werd gelekt naar "een landelijke krant en resulteerde in een hatelijk artikel". Mostert noemde het medium niet, maar het *hitpiece* verscheen in de Volkskrant. Het instituut concludeerde overigens dat de wetenschappelijke integriteit niet was geschonden in de studie. "Er was geen plagiaat, fabricage of vervalsing", aldus Mostert. Desondanks blijft het instituut aandringen op terugtrekking (*retraction*) van het artikel, omdat het "misinformatie" zou bevatten over mogelijke oorzaken van oversterfte. De BMJ-redactie heeft deze wens nooit gehonoreerd. "Ondertussen blijft de aanhoudende oversterfte onverklaard", aldus Mostert. ■

► dakil.nl/bjm-excess-mortality
► dakil.nl/saskia-mostert-getuigenis

Advocaat Peter Stassen: "Ik verwacht niet veel van de coronacommissie"

Op 5 juni gaf advocaat Peter Stassen in het Gelderse Elst een lezing over zijn bodemprocedure tegen de Nederlandse Staat en hoofdrolspelers uit de coronaperiode, onder wie miljardair Bill Gates. De advocaat verwees daarin ook naar de coronacommissie, waarin hij niet veel vertrouwen heeft.

Toine de Graaf

In de zomer van 2023 begonnen advocaten Arno van Kessel en Peter Stassen namens zeven cliënten met coronavaccinatieschade een bodemprocedure tegen de Nederlandse Staat en hoofdrolspelers uit de coronaperiode, onder wie Bill Gates, Pfizer-directeur Albert Bourla, oud-premier Mark Rutte, voormalig VWS-minister Hugo de Jonge en twaalf anderen. Zij werden persoonlijk aansprakelijk gesteld, omdat ze de cliënten zouden hebben misleid over de veiligheid van de coronaprikken. Intussen zijn we drie jaar verder en heeft er nog altijd geen zitting plaatsgevonden. Wel is één van de eisers overleden en staat Stassen er alleen voor, sinds Van Kessel op vage gronden meer dan

250 dagen in voorarrest zat en zijn advocatentitel verloor.

Het goede nieuws is dat de zitting inmiddels is vastgesteld op donderdag 22 oktober in Leeuwarden. In een volgepakte zaal in hotel 'Het Wapen van Elst' vertelde Stassen onder meer over een nieuwe brief van de rechtbank, gedateerd op 7 mei, die leert dat de gedaagden ook online mogen deelnemen aan die zitting. De kans dat Gates in persoon in Friesland zal verschijnen, lijkt daarmee klein.

Omdat verschillende gedaagden momenteel ook door de coronacommissie worden gehoord, — zoals Rutte, De Jonge, Marion Koopmans en Jaap van Dissel — zou je kunnen verwachten dat Stassen die verhoren op de voet volgt. Dat blijkt niet het geval. De advocaat vertelde nog geen

beelden te hebben gezien van de verhoren, maar liet in de wandelgangen weten ze wel te gaan bekijken.

Tijdens de avond noemde Stassen verschillende keren de coronacommissie. Aan het begin van zijn voordracht verwees hij naar het bekende coronakritische lied ('Iemand moet het doen') van Stef Bos, waarin de zanger ook toelicht wat er moet worden gedaan: "Iemand moet de vragen stellen". Voor Stassen is zonneklaar "dat de politiek dit niet gaat doen". Hij gaf aan "niet veel" te verwachten van de coronacommissie, op basis van de ervaringen met de Duitse parlementaire coronacommissie. Stassen vertelde wat de coronakritische prof. Stefan Homburg, emeritus hoogleraar Openbare Financiën van de Leibniz Universität Hannover, hierover naar buiten heeft gebracht. "Er zijn in Duitsland vooraf twee afspraken gemaakt in de commissie", zei Stassen. "Er mochten geen grafieken worden getoond tijdens verhoren. En de commissie wilde niet de officiële gegevens van het Robert Koch Instituut (RKI) hebben." Het RKI is vergelijkbaar met het RIVM.

Nadat Stassen had uitgelegd dat zijn vijf getuige-deskundigen, onder wie voormalig Pfizer-topman Mike Yeadon, onderbouwen dat de covid-injecties niet zijn te onderscheiden van een biowapen, zei hij: "Welke vragen zullen hierover worden gesteld bij de coronacommissie?"

Stassen bekende in zijn hoofd al bezig te zijn met de zitting van 22 oktober en de periode daarna. Als de rechter instemt met "onrechtmatige daad" door misleiding, zal een nieuwe eis volgen over de hoogte van de te betalen schadevergoedingen. Wanneer Stassen de bodemprocedure verliest, wil hij in hoger beroep gaan. "Daarom is het belangrijk dat u de Stichting Recht-oprecht die de juridische procedure mogelijk maakt, blijft steunen." De stichting is daartoe inmiddels een crowdfundingcampagne gestart, via GoFundNow.nl.

Op vrijdagavond 10 juli geeft Stassen een nieuwe lezing over de zaak in het Brabantse Berlicum. ■

► dakil.nl/rechtoprecht-gofund
► rechtoprecht.online



Peter Stassen | MKFOTOGRAFIE

HUISARTS ROB ELENS HAALT UIT NAAR HUGO DE JONGE BIJ CORONACOMMISSIE

“Ik voelde mij opgejaagd wild”

Op woensdagmiddag 17 juni schoof de eerste coronacriticus aan bij de coronacommissie: huisarts Rob Elens, die vooral werd bevraagd over zijn gebruik van het medicijn hydroxychloroquine bij covid-19, waarmee hij patiënten genas tot de Gezondheidsinspectie (IGJ) hem dit verbod. Elens kreeg én nam de ruimte om zijn verhaal te doen, waarbij hij vooral zijn pijlen richtte op voormalig VWS-minister Hugo de Jonge. “Ik wil excuus”, zei Elens. “En ik wil ook dat de boete — ik heb nog 12.500 euro boete boven m’n hoofd hangen — weggaat, want het is echt schandalig.”

Toine de Graaf

Het bezoek van huisarts Rob Elens uit het Limburgse Meijel aan de coronacommissie maakte vooral één ding opnieuw duidelijk: rond corona is sprake van vergaande polarisatie. Na afloop én voorafgaand aan het verhoor werden de messen geslepen op sociale media. Dat gebeurde bijvoorbeeld na de online publicatie op 16 juni van *De Andere Krant* over de komst van Elens naar Den Haag om te getuigen over onder meer zijn coronabehandeling met hydroxychloroquine (HCQ). Op LinkedIn genereerde coronacriticus Ginger Lebbink veruit de meeste like’s met een reactie hierop. “Elens behandelde tien coronapatiënten die binnen een week opknapten”, citeerde Lebbink deze krant. “Nadat hij dit had gemeld op YouTube, verbood de Inspectie hem op 8 april 2020 deze behandeling nog langer toe te passen. De huisarts gehoorzaamde en de eerstvolgende coronapatiënt overleed weer.” Waarna Lebbink concludeerde dat de Inspectie is aan te klagen voor dood door schuld. “Wie corrigeert mij?”, vroeg hij.

Vooraf leefde onder coronacritici vooral de vraag hoeveel ruimte de commissie aan Elens zou geven

Lebbink had met zijn conclusie niet eens een primeur. Al in mei 2022 twitterde voormalig Tweede Kamerlid Wybren van Haga (BVNL) dat voormalig VWS-minister Hugo de Jonge bewust de “succesvolle werking” van HCQ tegen corona had ontkend. “Hiermee maakt VWS zich schuldig aan misleiding en dood door schuld”, schreef Van Haga die zich baseerde op vrijgekomen Wob-documenten.

Internationaal gezien was de Amerikaanse cardioloog Peter McCullough de eerste arts die onder ede het frustreren van de vroege thuisbehandeling met HCQ (en later ivermectine) fileerde. Al op 10 maart 2021 kwalificeerde hij tegenover een Texaanse Senaatscommissie dat tot wel 85 procent van de corona-sterfgevallen had kunnen worden voorkomen met de vroege inzet van bestaande medicatie. De tegenwerking daarvan was volgens McCullough internationaal afgestemd, om de weg vrij te maken voor snelle vaccinontwikkeling met bijbehorende ‘noodvergunningen’. Bestaande medische alternatieven konden die vergunningen namelijk in de weg zitten. In mei 2021 kwalificeerde McCullough in een interview het wegdrukken van de vroegbehandeling van covid-19 als “waarschijnlijk een van de grootste misdrijven in de geschiedenis van de medische regelgeving”.

Dat de reguliere media hier heel anders over denken, werd op de ochtend voor het Elens-verhoor al snel duidelijk. Zo typeerde de website van het tv-programma EenVandaag hem in een vooruitblik als de “omstreden huisarts” die een “verkeerd medicijn tegen corona” voorschreef. Het schoot in het verkeerde keelgat bij onder anderen de gepensioneerde huisarts Michael Smulders. “Framing? Laster?”, wierp hij op LinkedIn en X tegen. “Het lijkt erop alsof iemand op het matje wordt geroepen voor zijn gedrag, een soort alternatieve tuchtcommissie. Misselijkmakend van EenVandaag.” Smulders genereerde met zijn X-post bijna achtduizend views nog voordat het verhoor goed en wel begonnen was, mede dankzij een repost van Van Haga.

Vooraf leefde onder coronacritici vooral de vraag hoeveel ruimte de commissie aan Elens, die er in essentie hetzelfde over denkt als McCullough, zou geven om zijn verhaal te doen. Het was de hamvraag, want niet alleen de gangbare media maar ook bijna alle politieke partijen, uitgezonderd BVNL en FVD, keerden

Elens tijdens de coronacrisis de rug toe en probeerden zijn pleitbezorgers de mond te snoeren. Zou Elens nu wel vrijuit kunnen spreken?

Wie het verhoor afgelopen woensdagmiddag van begin tot eind volgde, zal concluderen dat Elens die ruimte kreeg én op momenten gewoon zelf nam. Dion Huidekooper (D66) startte het verhoor nog met licht onregelende vragen, die Elens zichtbaar verrasten. Zo wilde Huidekooper onder meer weten welke ervaringen Elens met de Inspectie had vóór de pandemie (antwoord: “geen”) en of hij toen ook al wel eens medicijnen offlabel voorschreef, dus voor een andere aandoening dan waarvoor ze geregistreerd zijn (“dat doet elke huisarts dagelijks in Nederland”).

Toen Annelotte Lammers (Groep Markuszower) het verhoor overnam, raakte Elens steeds meer op zijn praatstoel en schetste hij een gedetailleerd beeld van wat hem allemaal overkwam, vanaf begin 2020 en daarna. Daarbij moest vooral voormalig VWS-minister Hugo de Jonge het ontgelden. “Waarom is Hugo zo achter mij aangegaan?” vroeg Elens. “Een man die mensen geneest en zijn eed volgt? Ik voelde mij opgejaagd wild.” Het leverde Elens het verzoek op om niet meer over “Hugo” te spreken, maar over “de minister van VWS”.

Pregnant was vooral de fase waarin Lammers pogingen deed om Elens’ uit-

vallen naar De Jonge te beteugelen, maar daar niet in slaagde. “Nee, ik ben nog niet klaar”, zei Elens. “Ik stel hier de vragen”, probeerde Lammers nog. Maar er was geen houden meer aan, en Elens maakte zijn punt over de voormalige minister: “Ik vind het zeer pijnlijk, ik wil excuus. En ik wil ook dat de boete — ik heb nog 12.500 euro boete boven m’n hoofd hangen — weggaat, want het is echt schandalig.” Elens vertelde dat het “ontzettend traumatiserend” was geweest om door een minister van Volksgezondheid te worden aangevallen op zijn werk als arts. “Daar heb ik last van gehad, mijn collega’s hebben daar last van gehad, mijn gezin heeft daar last van gehad. Ik was opeens de kwakzalver.” Na de emotionele uitval verzocht commissievoorzitter Daan de Kort (VVD) Elens om niet meer door vragen van commissieleden heen te praten, wat de huisarts daarna ook niet meer deed.

Maar zijn strijdbare houding verdween niet. Het is Elens zijn overtuiging dat mensen met corona een mogelijke behandeling in de eerste lijn, dus bij de huisarts, is onthouden vanuit verschillende instanties om de noodvergunningen voor de coronavaccins niet te hinderen. Hij schreef diverse brieven naar de Inspectie, het ministerie van VWS en het Nederlands Huisartsen Genootschap (NHG), maar het mocht allemaal niet baten. Het verbod op gebruik van HCQ bleef overeind en onderzoek naar zijn behandelmethode, die hij baseerde op het corona-behandelprotocol met HCQ, zink en een antibioticum van de Amerikaanse arts Zelenko, bleek niet mogelijk. Elens citeerde uit een interne VWS-mail: “Minister VWS wil vandaag de concept-beantwoording nog mee in de tas”. Die beantwoording betrof de vraag van De Jonge welke “mogelijkheden en onmogelijkheden” de Inspectie had om Elens aan te pakken.

Toen Elens zelf tenslotte dertig collega’s bereid vond onderzoek te doen naar het effect van HCQ in de eerste lijn, reageerde

de Inspectie kort daarna met de dreiging van boetes tot 150.000 euro indien HCQ of ivermectine zou worden voorgeschreven bij covid-19. Apothekers werden aangeemoedigd om artsen aan te geven die dit toch deden. “Alles viel toen in het water”, aldus Elens.

De huisarts vindt ook anno 2026 dat hij weinig fout heeft gedaan. “Het was een zware tijd”, zei hij. “Mijn vertrouwen in de overheid is beschadigd.” Op de vraag van Huidekooper wat nodig is om dat vertrouwen te herstellen, antwoordde Elens: “Transparantie en eerlijkheid, en de wens van de burger respecteren. En niet een vaccin vergelijken met een frikandel waarvan je ook niet weet wat erin zit.” Waarmee hij De Jonge opnieuw een veeg uit de pan gaf.

“Het was een zware tijd. Mijn vertrouwen in de overheid is beschadigd.”

De Jonge, tegenwoordig Commissaris van de Koning in de provincie Zeeland, had afgelopen woensdag geen publieke verplichtingen. Het is dus goed denkbaar dat hij het verhoor van “dokter E.”, zoals hij Elens in mails aanduidde gedurende de coronatijd, met belangstelling heeft gevolgd. De komende weken krijgt De Jonge in twee commissieverhoren de kans om het ontluisterende beeld dat Elens van hem schetste, bij te poetsen. De vraag is of hij daarin gaat slagen. Het zou zomaar kunnen dat de sympathie van de “gewone” burger uiteindelijk uitgaat naar de gedreven huisarts uit Limburg die tegen de stroom in roeide, en niet opgaf. ■

► dakl.nl/verhoor-elens



Rob Elens | MKFOTOGRAFIE

KINDERARTS ILLY MAAKTE OPMERKELIJKE DRAAI OP GEBIED VAN VACCINATIE VAN TIENERS

Coronacommissie mijdt vragen over coronaprikken jongeren

Verskillende professionals lieten voorbij week hun licht schijnen over het lot van Nederlandse kinderen in coronatijd. Voor de parlementaire enquêtecommissie Corona kwam voornamelijk de schade die de jeugd heeft geleden door de schoolsluitingen ter sprake. Over de schade van de coronaprikken die kinderen kregen opgedrongen, werd met geen woord gerept. Ook niet tijdens het verhoor van de kinderarts van het OMT, Károly Illy.

Toine de Graaf

Károly Illy was gedurende de coronatijd kinderarts in ziekenhuis Rivierenland in Tiel en voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde (NVK). Vorige week maandag was hij de eerste getuige in een verhoorweek die in het teken stond van de schoolsluitingen. Die nam de commissie gedetailleerd met hem door. Maar geen woord werd gewijd aan de coronaprikken voor kinderen, terwijl dat wel voor de hand had gelegen.

Illy, een overtuigd pleitbezorger van kindervaccinaties en lid van de Denktank Desinformatie die joeg op andersdenkenden op het gebied van vaccinatie, maakte in juni 2021 namelijk een opmerkelijke draai.

Aan het begin van die maand was hij nog terughoudend over het aanbieden van coronaprikken aan gezonde tieners en nadrukkelijk gericht op het klassieke vaccinatieprincipe: kinderen vaccineer je primair voor henzelf. Maar binnen een week draaide Illy bij en gaf hij ineens zijn steun aan het prikken van kinderen van 12 tot en met 17 jaar vanwe-

ge de opkomende deltavariant van het coronavirus. Met deze besmettelijkere variant zou het risico toenemen dat jongeren ouderen zouden aansteken, waardoor de jeugd opnieuw zwaar beperkt moest worden. Vaccinatie zou hen voor dit lot moeten behoeden, terwijl op dat moment al wereldwijd bekend was

Illy gaf zijn steun aan het prikken van kinderen van 12 tot en met 17 jaar, terwijl verhoogd risico voor tieners op hartontstekingen bekend was

dat tieners een verhoogd risico liepen op hartontstekingen (myocarditis en pericarditis) na een mRNA-coronaprik van Pfizer of Moderna.

Wat had meer voor de hand gelegen dan dat Illy tijdens zijn verhoor aan de tand was gevoeld over de achtergronden van zijn omslag? Uiteenlopende vragen

hadden hem kunnen worden voorgelegd, zoals: had het ministerie van VWS, het RIVM, de Gezondheidsraad of een andere instantie druk op hem uitgeoefend om zijn visie bij te stellen? Hoe dan ook: eind juni adviseerde de Gezondheidsraad positief over het prikken van tieners. Op 30 juni nam VWS-minister Hugo de

gedaan. Zijn eigen kinderen waren destijds in de tienerleeftijd, en hij zag hoe het “erin hakte”. Terugkijkend verwijt hij de overheid dat “jongeren gewoon in de val zijn gelokt”. Terwijl zij niet behoorden tot de risicogroep, werd op hen een “hele campagne” gericht. Wie de prik niet wilde nemen, “bedreigde” zijn oma. Verbrugge heeft er één woord voor: “Ongehoord”. Dat lijkt het vooralsnog ook te zijn voor de coronacommissie: ongehoord in de betekenis van onbekend. Mogelijk dat dit verandert vanaf 6 juli, als het coronatoegangsbewijs en de vaccinaties het verhoorthema zijn. ■

► dakil.nl/jongeren-in-de-val

Jonge dat advies over, diezelfde middag nog had Waddeneiland Schiermonnikoog de landelijke primeur en kregen vrijwel alle kinderen vanaf 12 jaar er hun eerste mRNA-prik.

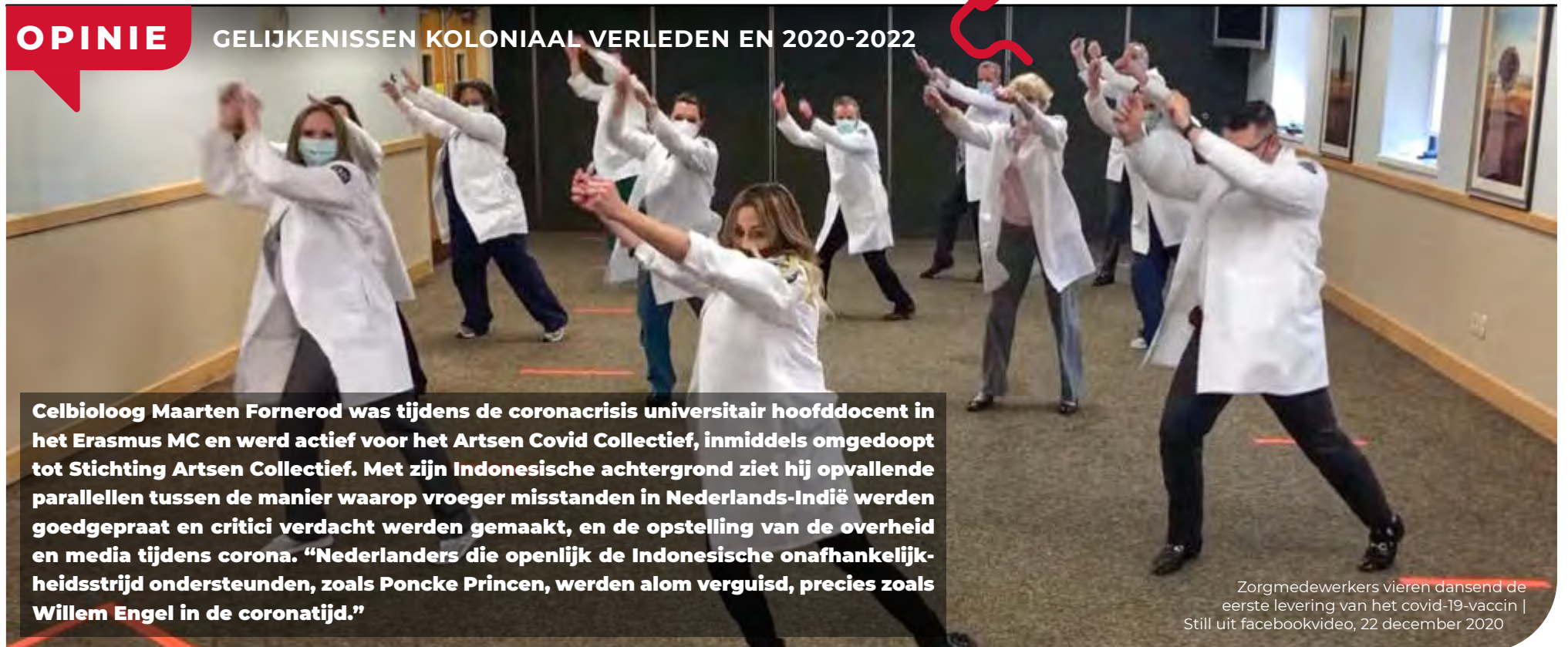
Begin deze maand sprak Ad Verbrugge zich in *De Nieuwe Wereld* uit over wat de prikdruk op tieners met hen had



Kinderarts Károly Illy voorafgaand aan zijn verhoor door de Parlementaire Enquêtecommissie Corona | Fotografie: Bart Maat

OPINIE

GELIJKENISSEN KOLONIAAL VERLEDEN EN 2020-2022



Celbioloog Maarten Fornerod was tijdens de coronacrisis universitair hoofddocent in het Erasmus MC en werd actief voor het Artsen Covid Collectief, inmiddels omgedoopt tot Stichting Artsen Collectief. Met zijn Indonesische achtergrond ziet hij opvallende parallellen tussen de manier waarop vroeger misstanden in Nederlands-Indië werden goedgepraat en critici verdacht werden gemaakt, en de opstelling van de overheid en media tijdens corona. “Nederlanders die openlijk de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd ondersteunden, zoals Poncke Princen, werden alom verguisd, precies zoals Willem Engel in de coronatijd.”

Zorgmedewerkers vieren dansend de eerste levering van het covid-19-vaccin | Still uit facebookvideo, 22 december 2020

Gaat de erkenning dat coronabeleid fout was ook tachtig jaar duren?

Maarten Fornerod

Hoelang kan een sprookje blijven bestaan? Mijn ouders groeiden op in Nederlands-Indië. De ene als zoon van het land, de andere als dochter van een *totok*, een Drent, uitgezonden door een Duitse zendingsorganisatie. De vader van mijn vader werkte bij de spoorwegen, de vader van mijn moeder was schoolhoofd. Er werden spoorwegen aangelegd in dat mooie groene land, *de gordel van smaragd*. Scholen gesticht, kinderen opgeleid, ziekenhuizen gebouwd. ‘*Daar werd wat groots verricht*’, was de heersende opvatting van onze koloniale bemoeienis in de Indische archipel.

Het was de titel van een boek uit 1941 van Willem Henri van Helsdingen, een eerbetoon aan het Nederlandse koloniale project, dat in het tweede oorlogsjaar in Nederland een bestseller werd. Iets dat kennelijk prima paste in het Nazi-gelanceerde boekwezen uit die tijd.

Het duurde lang totdat dit narratief kanteelde. Decennia. Zeker, er was altijd wel kritiek op ons Oost-Indische koloniale handelen. Multatuli publiceerde zijn *Max Havelaar* in 1860, een vlammend en satirisch protest tegen de misstanden in de kolonie. Maar hij was een roepende in de woestijn. En tijdens de onafhankelijkheidsoorlog van Indonesië (1945-1949) was er oppositie vanuit de Tweede Kamer. De CPN (Communistische Partij Nederland) verzette zich tegen de Eerste (1947) en Tweede (1948) *Politie Actie* — een eufemisme voor een grootschalig militair optreden. De partij diende moties in voor een onmiddellijk staakt-het-vuren, troepenterugtrekking en onderzoek naar Nederlandse wredeheden, zoals het platbranden van kampongs die werden vergeleken met Gestapo-tactieken. Maar er was een effectief cordon sanitaire rondom de CPN opgetrokken en haar invloed op het beleid was nul.

Pas twintig jaar later, in 1969, kwam er enige reflectie buiten de dissidente kringen. Aanleiding was een televisie-interview bij de VARA met een Indiëveteraan die Nederlandse oorlogsmisdaden in Indonesië beschreef. De reacties waren furieus: “misselijk” en “aantasting van de nationale eer”. De VARA ontving

tientallen scheldbrieven waarin de veteraan een verrader werd genoemd. Een onderzoeksrapport vanuit de regering, de *excessennota*, bagatelliseerde vervolgens de geweldsmisdrijven.

Toch kanteelde het narratief, langzaam maar zeker, niet alleen over de Nederlandse rol in de onafhankelijkheidsoorlog, maar ook over het koloniale project als geheel. Was daar wel iets groots verricht? Het duurde tot 2021 totdat Reggie Baay, onafhankelijk onderzoeker en schrijver, gespecialiseerd in de koloniale en postkoloniale geschiedenis en literatuur van het vroegere Nederlands-Indië, uiteindelijk de slagzin kon omvormen tot: *Daar werd wat gruwelijks verricht*.

Zie je de parallellen met de coronacrisis? Ten eerste de breed uitgedragen eufemismen. “Gezondheidsmaatregelen” (psychologische operaties), “Tijdelijke beperkingen” (afschaffen van grondrechten), “Milde en zeldzame bijwerkingen” (inclusief ernstige en wijdverspreide bijwerkingen). Deze zijn een-op-een vergelijkbaar met koloniale eufemismen als “Pacificatie” (vernietigingsoorlog), “Politie acties” (grootschalige oorlog), “Cultuurstelsel” (plantagedwang), “Herendiensten” (dwangarbeid).

In 2026 zien we al een duidelijke verschuiving in delen van de wetenschap en publieke opinie

Ten tweede de leugens. “Veilig en effectief”, “Je doet het voor een ander”, “De wetenschap zegt”, “De pandemie van de ongevaccineerden”, “Miljoenen levens gered”. Leg die naast de “waarheden” (leugens) die grote delen van het Nederlandse volk over Indië geloofden: “Het was een morele beschavingsmissie”, “De modelkolonie is onze trots”, “Veruit de meerderheid van de Indonesiërs is tevreden”, “Onafhankelijkheid, daar zijn ze nog lang niet aan toe”.

Er zijn ook sterke overeenkomsten in hoe critici werden gemarginaliseerd. Net zoals in het Indiëdebat kregen coronacritici te maken met morele verontwaardiging in plaats van inhoudelijke discussie. Nederlanders die openlijk de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd ondersteunden, zoals Poncke Princen, werden alom verguisd, precies zoals Willem Engel in de coronatijd. Artsen, wetenschappers en journalisten die in 2020-2022 waarschuwden voor bijwerkingen, ineffectiviteit tegen transmissie, of de schade van lockdowns, werden systematisch buiten het debat geplaatst en hun bijdragen kregen het label “desinformatie”. Er werd vanuit de overheid zelfs een speciale denktank voor opgericht. Ook opvallend is de eensgezindheid in de Tweede Kamer. Net als in het Indiëdebat in 1946-1949 is er nu maar één fundamenteel kritische partij — die wordt geminacht door de rest van de Kamer. Plus dat de belangrijkste media in beide gevallen fungeerden als echokamers van overheidsbeleid. Het is ironisch dat de kranten en omroepen die nu, tachtig jaar te laat, de grootste kritiek leveren op het kolonialisme, in de coronatijd de grootste spreekbuizen waren van de officiële instanties die misleidende informatie verspreidden.

Op de achtergrond speelden economische belangen. Het koloniale project was niet zozeer het brengen van beschaving, maar vooral een winstmodel. De coronavaccins leverden Pfizer/Moderna in 2021-2022 meer dan 100 miljard dollar omzet, met contracten waarin overheden alle aansprakelijkheid op zich namen. De overheid werd tegelijk opdrachtgever, subsidieverstrekker, campagnevoerder én toezichthouder. Koning Willem I was in de 19e eeuw zowel soeverein vorst als grootaandeelhouder van de Nederlandse Handelsmaatschappij, die enorme winsten maakte in de koloniën. Terwijl de bevolking leed onder dwangarbeid en geweld.

Zoals ook de bevolking leed tijdens corona. Gezonde jongeren, kinderen, werkende volwassenen, ondernemers, zwangeren werden blootgesteld aan lockdowns, schoolsluitingen en experimentele injecties met onbekende kort- en langetermijneffecten. Discriminatie van ongevaccineerden vierde hoogtij. De

mentale gezondheidsschade bij jongeren is groot en de oversterfte houdt aan.

Toch zien we het begin van een omkering. In 2020-2021 was het narratief “we redden de wereld met vaccins en maatregelen”. In 2026 zien we al een duidelijke verschuiving in delen van de wetenschap en publieke opinie. Discussies over oversterfte blijven actueel en de labontsnapping van het sars-cov-2-virus wordt niet meer gekwalificeerd als een racistische complottheorie. Maar “we hebben het goed gedaan” houdt nog steeds stand bij de meerderheid van de bevolking, de reguliere media, de instituties.

Hoe zal het verder kantelen? Ik denk dat, net als bij het Indië-narratief, persoonlijke getuigenissen als katalysator zullen werken. Er zijn duizenden vaccinatie-geduceerden, slachtoffers van een slecht maar winstgevend medisch product. En duizenden long-covidpatiënten, slachtoffers van virologen die een onnatuurlijk virus in elkaar knutselden — hoogstwaarschijnlijk. Talloze mensen die hun baan en/of gezondheid verloren door het gevoerde beleid. Het boek *Coronasporen. Verhalen uit een samenleving onder druk*, vorig jaar uitgegeven door de Vierde Golf, is een vroeg voorbeeld. De komende jaren zullen verhalen van persoonlijke pijn het winnen van vermoeide overheids- en eliteretoriek.

Toch zitten we met de huidige parlementaire enquête nog diep in *excessennota*-gebied. Bagatelliseren van schade en overheids geweld. Ingekaderde waarheidsvinding. Bescherming van degenen die achter de schermen opereerden. *The Masters of War*.

Voorlopig houden we het bij “lessen leren” en “er zijn fouten gemaakt”. Zonder verantwoording af te leggen voor oversterfte, ziektelast, schoolsluitingen, mentale achteruitgang en te zeggen: “Dit was structureel onverantwoord en schadelijk, we bieden onze excuses aan en zorgen voor ruimhartige schadevergoeding”.

Hoelang zal het duren totdat het breed gedeelde *Dat hebben we goed gedaan* zal veranderen in *Dat hebben we gruwelijk gedaan*? Hopelijk geen tachtig jaar. ■

HUGO DE JONGE VERDER IN HET NAUW AAN VOORAVOND VAN ZIJN VERHOOR

Directeur Gezondheidsinspectie bekent jacht op huisarts Rob Elens

Huisarts Rob Elens verklaarde op 17 juni voor de coronacommissie hoe de Gezondheidsinspectie (IGJ) hem vanaf het voorjaar van 2020 hard aanpakte omdat hij hydroxychloroquine (HCQ) voorschreef tegen covid19. Volgens Woo-documenten, waaruit Elens citeerde, zou toenmalig minister Hugo de Jonge de inspectie hiertoe hebben aanzet. Tijdens het verhoor van Marina Eckenhausen — destijds IGJ-hoofdinspecteur, nu inspecteur-generaal — legde de commissie nieuw, belastend app-verkeer over De Jonges politieke bemoeienis op tafel. Het vergroot de druk op de oud-VWS-minister, die binnenkort wordt verhoord.

Toine de Graaf

Op vrijdag 19 juni, twee dagen na het verhoor van Rob Elens, meldde Marina Eckenhausen zich in de Enquêtezaal in Den Haag om te getuigen over de rol van de Inspectie (IGJ) tijdens de coronapandemie. Eckenhausen was tot najaar 2020 hoofdinspecteur curatieve gezondheidszorg. Zij hield zich onder meer bezig met het toezicht op geneesmiddelen. Sinds september 2020 is zij inspecteur-generaal, oftewel eindverantwoordelijke bij de Inspectie. Tijdens het verhoor dwong de commissie haar ook vragen te beantwoorden over de zaak-Elens, terwijl Eckenhausen dat liever niet wilde. Zij gaf aan het als inspecteur niet gewend te zijn om in het openbaar “te praten over casuïstiek”.

“Dit is dus de laffe bestuurder die nu geen woorden heeft voor het echt verwerpelijke gedrag wat ze toen heeft laten zien”

Commissielid André Poortman (CDA) spoorde haar aan dat ongemak “wat te parkeren, omdat we toch wat vragen hebben op dit punt”. Gaandeweg werd ook geciteerd uit app-verkeer van 18 mei 2020 tussen VWS-minister Hugo de Jonge en Eckenhausen. De Jonge drong in zijn appje bij Eckenhausen aan op “tuchtrechtelijke vervolging” van Elens. De hoofdinspecteur apte De Jonge ter rug: “Weet dat ik er bovenop zit in alle opzichten. Als we een hard en houdbaar argument vinden, gaan we er zeker voor.” Een merkwaardige reactie voor een ‘onafhankelijke’ toezichthouder, die de minister niet professioneel op afstand hield maar feitelijk aangaf: *u vraagt, wij draaien*. De tuchtrechtelijke vervolging van Elens kwam er inderdaad. Sterker: het mondde uit in een heksenjacht, waarbij de Inspectie ook navolgers van Elens hoge boetes oplegde. Oud-advocaat Frank Stadermann documenteerde het in zijn boek *De Corona Inquisitie*, dat vorig jaar verscheen.

Het verhoor nam een voor Eckenhausen pijnlijke wending toen commissielid Dion Huidekooper (D66) haar vroeg het app-verkeer met De Jonge toe te lichten. De huidige inspecteur-generaal hing, terwijl ze onder ede stond, een warrig verhaal op waarbij ze verklaarde dat het appje niet meer op haar “netvlies” stond.

Vervolgens probeerde ze het explosieve bericht te demonteren met de opmerking dat iedereen de inspectie mag benaderen met signalen, dus ook de minister. Ze meldde dat de Inspectie tot een “onafhankelijk oordeel” was gekomen over Elens. Zelfs de NOS was in zijn coronacommissie-liveblog kritisch: “Hoewel Eckenhausen verklaart zich nooit door bewindslieden te laten sturen, lijkt uit haar appje een ander beeld naar voren te komen”.

Elens zelf concludeerde op X: “Bewijs geleverd. Hugo appt hoofd inspectie.” Journalist Marianne Zwagerman en statisticus Maurice de Hond voorzagen hun podcast (*Dwars door de coronacrisis*) van de kop: ‘Inspectiebaas bekent: Hugo de Jonge liet mij op artsen jagen’. In die podcast velt neuroloog Jan Bonte een hard oordeel over Eckenhausen. “Dit is dus de laffe bestuurder die gewoon op het matje wordt geroepen bij Hugo de Jonge en die nu geen woorden heeft voor het echt verwerpelijke gedrag wat ze toen heeft laten zien”, zei hij. “Als zij onafhankelijk was geweest, had ze tegen Hugo gezegd: ‘Hugo, je kunt hoog en laag springen. Wij bepalen wie vervolgd wordt. En dat gaat jou geen donder aan.’ Dán ben je onafhankelijk.” Elens werd volgens Bonte gewoon “ondersteboven opgehangen aan de brug als voorbeeld voor andere huisartsen”.

De vraag is nu wat dit gaat betekenen voor de twee verhoren van De Jonge, die aanstaande zijn. De regering verstrekke pas een jaar geleden ongelakte privé-appjes en sms’jes van bewindslieden aan de coronacommissie, na tussenkomst van de Raad van State. Het verhoor van Eckenhausen heeft nu laten zien hoe getuigen volledig verrast kunnen worden door citaten uit dit app-verkeer. Ook De Jonge heeft waarschijnlijk niet al zijn appjes op het netvlies. Het zal zijn voorbereiding op het verhoor bemoeilijken.

De Jonges verdedigingslijn staat sowieso onder druk, nu zijn op papier onafhankelijke instanties hun geloofwaardigheid steeds meer verliezen. Bekend is al dat zijn ministerie in de eerste maanden van de coronacrisis meerdere keren tekstuele wijzigingen aanbracht in conceptadviezen van het volgens De Jonge “totaal onafhankelijke” Outbreak Management Team (OMT). ‘Wetenschap op bestelling’ blijkt niet ongebruikelijk te zijn geweest, zal de commissie ook zien, terwijl de verhoorweek over het coronatoegangsbewijs (‘QR-code’) en de vaccinaties naderen. Nu blijkt ook de IGJ uit winkelen te zijn gestuurd door VWS, in elk geval in de zaak Elens.

Diezelfde Elens voegde daar afgelopen maandag op X nog een pikant ele-

ment aan toe: schoothondjesgedrag van het Nederlands Huisartsen Genootschap (NHG). “De inspectie adviseerde mij de NHG te benaderen voor hulp bij onderzoek naar HCQ, maar zij waren mij al voor”, twitterde de huisarts. Hij voegde een screenshot bij van een na een Woo-procedure vrijgegeven e-mail van 7 april 2020, die leert dat de IGJ razendsnel regelde dat ‘onafhankelijke’ partijen als NHG en apothekersorganisatie KNMP via hun websites uitdroegen dat HCQ nog uitsluitend kon worden voorgeschreven in ziekenhuizen. Alles om Elens als huisarts te dwarsbomen bij zijn vroegbehandeling van covid-19 met zijn HCQ-protocol.

De volgende dag verbood de Inspectie Elens deze vroegbehandeling nog langer toe te passen. Op dat moment had Elens daarmee tien coronapatiënten genezen, nadat daarvóór in korte tijd dertien van zijn coronapatiënten waren gestorven. Toen zijn volgende patiënt wederom overleed nadat Elens hem HCQ onthield op bevel van de IGJ, gooide de huisarts het roer om: hij besloot nooit meer een patiënt behandeling te weigeren en voortaan zijn artseneed te volgen. Vanaf dat moment herstelden zijn coronapatiënten weer. De boetes nam hij op de koop toe.

Het bewijs voor de meegaandheid van het NHG zal De Jonge nu slecht uitkomen: hij kan zich tijdens de coronaverhoren niet langer verschuilen achter ‘onafhankelijke’ NHG-behandeladviezen rond HCQ, want ook die lijken gewoon te zijn besteld vanuit de Haagse burelen. Het heeft er al langer de schijn van dat het NHG aan de hand loopt van het ministerie en hiermee gelieerde instanties/partijen. Epidemioloog en voormalig huisarts Dick Bijl schreef in 2020 in zijn boek *Griep* over het “eens zo neutrale en onafhankelijke” genootschap: “Het NHG is afhankelijk van subsidies van het ministerie en volgt de lijn die is uitgezet door lekenambtenaren die op het verkeerde been zijn gezet door deskundigen met belangenverstrengeling.”

De commissie kan de Nederlandse bevolking een dienst bewijzen door De Jonge de komende weken het vuur aan de

schenen te leggen. Een van de hamvragen: waarom werd zo fanatiek gejaagd op Elens en zijn navolgers, die naar eigen zeggen vijfduizend coronapatiënten hebben genezen met hun vroegbehandeling. Het lijkt er sterk op dat de jacht plaatsvond om de noodvergunningen voor de coronavaccins te beschermen, die in gevaar zouden komen als er medische alternatieven beschikbaar waren geweest.

De huidige Amerikaanse gezondheidsminister Robert Kennedy haalde in zijn boek over coronapaus Anthony Fauci (*The real Anthony Fauci*, uit 2021) al de Amerikaanse ic-arts Pierre Kory aan, die verklaart dat de pandemie in het voorjaar van 2020 tot staan had kunnen worden gebracht indien vroegbehandeling massaal zou zijn ingezet. Kory schreef in 2023 *The War on Ivermectin*, waarin hij uiteenzet hoe gebruik van het anti-parasietenmiddel ivermectine tegen covid-19 agressief is onderdrukt. Het roept de vraag op hoe de hazen in ons land liepen. Woo-onderzoeker Cees van den Bos meldt op X ervan uit te gaan dat De Jonge niet zelf heeft bedacht achter Elens aan te gaan. Hij denkt dat de opdracht afkomstig was uit Rutte’s ‘torentje’ of het Catshuis. Het meest waarschijnlijk acht hij aansturing door Pieter-Jaap Aalbersberg van veiligheidsdienst NCTV — “die had alle inlichtingen”.

Aalbersberg had vanaf het begin van de pandemie een centrale rol in het torentje, waar De Jonge eveneens kind aan huis was. Bekend is dat Aalbersberg tussendoor het Amerikaanse Department of Homeland Security (DHS, ofwel ministerie van Veiligheid) bezocht, om te worden bijgepraat. Ging het ook over de vroegbehandeling van covid-19 met bestaande medicatie? Het is een vraag die de coronacommissie niet aan Aalbersberg heeft gesteld tijdens zijn verhoor. De commissie krijgt een herkansing als De Jonge aanschuift. Als in ons land mensen zijn overleden aan covid-19 omdat de overheid ze een mogelijk effectieve vroegbehandeling onthield, dient dat tot op de bodem te worden uitgezocht. ■

► dakil.nl/verhoor-eckenhausen
► dakil.nl/artikel-elens
► dakil.nl/hamvragen-hugo



Marina Eckenhausen tijdens de openbare verhoren van de parlementaire enquêtecommissie Corona. Eckenhausen was hoofdinspecteur bij de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd tijdens de coronapandemie. | Fotografie: Jeroen Jumelet | ANP

“Femke Halsema: je had een heldin kunnen zijn, maar je bent het niet”

Femke Halsema toonde afgelopen week voor de coronacommissie begrip voor de coronademonstraties en sprak haar afkeer uit over de avondklok. Toch was zij als burgemeester van Amsterdam eindverantwoordelijk voor het extreme politiegeweld bij de demonstraties en het handhaven van de avondklok. Kritische volgers dragen dat haar nog steeds na. “Femke Halsema, je had een heldin kunnen zijn, maar je bent het niet”, concludeert Marianne Zwagerman na het verhoor.

Toine de Graaf

Op 23 januari 2021 werd in Nederland de avondklok ingevoerd. Van 21:00 uur tot 04:30 uur moesten mensen binnenblijven. De repressieve maatregel werd vijf keer verlengd en duurde uiteindelijk ruim drie maanden. Vanaf het eerste moment had Femke Halsema grote bezwaren. “Het was voor mij echt vrijheidsontneming”, vertelde ze de coronacommissie afgelopen maandag. Zij vond dat de grens was bereikt “qua maatregelen die we konden en mochten nemen”. De argumentatie dat de avondklok de verspreiding van het virus significant zou tegengaan, noemde ze “los zand”, omdat burgers elkaar buiten de avondklok gewoon konden ontmoeten.

Ook binnen het Veiligheidsberaad, het overleg van de voorzitters van de 25 Nederlandse veiligheidsregio's — allemaal burgemeesters — leefden aanvankelijk brede bezwaren: het was het enige moment dat een meerderheid een maatregel echt niet wilde. Uiteindelijk gingen de burgemeesters door de knieën, inclusief Halsema. “Dat is hoe het gaat”, verklaarde ze. “Als iets wet wordt, dan hebben we dat uit te voeren.”

Dilys Derksen, een coronacriticus van het eerste uur die sinds kort in Portugal woont, volgde het verhoor van Femke Halsema en verwoordde haar indrukken in een open brief gericht aan Halsema, die ze publiceerde op LinkedIn. Ze begint met de inmiddels overleden Michel Reijnga te memoreren, die het “koffie drinken” op het Museumplein bedacht toen demonstreren tegen de coronamaatregelen niet mocht. Op dat plein

vertelde hij aan Derksen, kort nadat hij met Halsema had overlegd: “Zij is het er ook niet mee eens, met hoe alles gaat”. Derksen leidde hieruit af dat de burgemeester instemde met het “koffie drinken”. Dat bleek een misvatting. “Nee”, zei Reijnga. “Ze hoopte dat ik het zou afblazen, maar koffie drinken mag, dus wij gaan door!”

In haar brief vraagt Derksen zich af: “Zou ik zo'n held zijn en mijn poot stijf houden als er redelijke woorden zouden klinken? Michel ging door en daardoor werd hij

“Ondanks de gewetensbezwaren op meerdere vlakken, heeft u wél uitgevoerd”

iemand voor mij met een heldenstatus.” In haar brief werkt Derksen naar de vraag toe of Halsema die status ook verdient. “U was om principiële bezwaren tegen de avondklok. Maar zoals u stelde: het kabinet besloot, dus u moest uitvoeren. U voelde ook gewetensbezwaren tegen het schoonvegen van het Museumplein als wij weer eens langs kwamen.”

Derksen schrijft door het beluisteren van het verhoor “wat meer sympathie” te hebben gekregen voor Halsema, ondanks “dat ik meerdere keren op uw bevel van het Museumplein ben afgeslagen. Maar is dat niet juist het gevaar van zo'n verhaal achteraf? Ondanks de gewetensbezwaren



Burgemeester van Amsterdam Femke Halsema tijdens een veiligheidsberaad in Utrecht, januari 2022 | fotografie: Jeroen Jumelet | ANP

op meerdere vlakken, heeft u wél uitgevoerd. Ondanks dat u erover nagedacht heeft en de gevolgen misschien al heeft gezien wat het met de democratie deed, heeft u uitgevoerd. Ondanks dat u vond dat wij als coronademonstranten geen enkele andere mogelijkheid meer hadden te protesteren dan met een demonstratie, heeft u opgetreden en gehandhaafd met streng politieoptreden.”

Volgens Derksen had Halsema een keuze, net als Reijnga. “U had nee kunnen zeggen, dit aan alle kranten kunnen laten weten, wel in uw positie kunnen blijven, anders kunnen optreden en tegen de politie zeggen dat de demonstraties goed waren. U had uw rug recht kunnen houden. U heeft dat niet gedaan. Meer heb ik niet te zeggen”, besluit Derksen haar brief.

Zij staat niet alleen in haar conclusie. Maandagavond kwamen Marianne Zwagerman en Maurice de Hond in hun podcast *Dwars door de coronacrisis* tot een vergelijkbaar oordeel. Zwagerman, die zelf ook op het Museumplein demonstreerde,

legde uit dat als iemand het verschil had kunnen maken, dat Femke Halsema was. De burgemeester zag tijdens de coronacrisis rechtstaat veranderen “in een controle-orgaan” waarin de overheid tegenover de eigen burgers kwam te staan. Zij voelde zich “een sheriff die haar inwoners op moest sluiten en onder controle houden, met de avondklok als dieptepunt”.

Halsema deed het niettemin “braaf”. Terwijl ze gemakkelijk toegang had tot Rutte, die ze goed kende door haar vele jaren in de Tweede Kamer, zo vertelde Zwagerman. Halsema had mogelijk kabinetsleden mee kunnen krijgen die op kantelen stonden en ook dachten: “Jongens, dit kan toch gewoon niet”. Maar de burgemeester van Amsterdam voerde gewoon de avondklok uit. “Femke Halsema, je had een heldin kunnen zijn, maar je bent het niet”, concludeert Zwagerman. ■

Ferd Grapperhaus walgde ook van avondklok: “Ik had gespierde tegenzin”

Ook oud-Justitieminister Ferd Grapperhaus gaf voor de coronacommissie aan dat hij “gespierde tegenzin” had tegen de avondklok. En hij was niet de enige: “Iedereen had bezwaren op het grondrechtenpunt”.

Toine de Graaf

“De avondklok is echt het ingewikkeldste en het zwaarste geweest wat er op enig moment moest gebeuren”, vertelde Ferd Grapperhaus afgelopen woensdag aan de commissie. Hij werd er bij herhaling emotioneel van. De oud-minister corrigeerde, tussen zijn tranen door, het beeld dat binnen het kabinet alleen de collega's Wouter Koolmees en Kaja Ollongren bezwaren hadden op het grondrechtenpunt. “Dat had iedereen. In heel bestuurlijk Nederland geloof ik niet dat we iemand kunnen vinden die zegt: ‘Ik was echt heel gelukkig dat er een avondklok kwam’.”

De omstreden maatregel, die op 23 januari 2021 werd ingevoerd, lag al eind 2020 op tafel. Toen zag Grapperhaus nog geen aanleiding voor invoering. “Het kwam neer op mijn handtekening, en daar had ik geen zin in.” De Amsterdamse burgemeester Femke Halsema bespeurde bij hem “gezonde tegenzin”, maar volgens Grapperhaus ging het verder: “Het was gespierde tegenzin.”

Automatisch ontstaat dan de vraag: als vrijwel iedereen tegen die avondklok was, waarom kwam die er dan toch? Of zoals leefstijlexpert Clemens Vollebergh het op LinkedIn verwoordde na het verhoor: “Ik krijg zo langzamerhand de indruk dat die avondklok zichzelf opdroeg. En telkens weer werd deze ook nog eens verlengd: absoluut noodzakelijk. Was er niemand die zei: het is genoeg, stop?”

De avondklok kende ook voorstanders binnen het kabinet, zo liet Grapperhaus zich ontvallen. Hij weigerde te ont-

hullen wie dat waren, met verwijzing naar “de eenheid van het kabinet”. Commissielid Songül Mutluer concentreerde zich daarop op de informele Catshuisoverleggen, waarvan geen notulen bestaan. Zij wilde van Grapperhaus weten wie het daar had opgenomen voor de avondklok, maar dat kon de oud-minister zich niet meer herinneren. Mutluer nam geen genoegen met zijn ontwijkende antwoorden. Toen zij vroeg of het ging om minister-president Rutte, volhardde Grapperhaus in zwijgzaamheid. “Ik sta onder ede en ik ga niet tegen u meer herinneringen produceren dan ik eigenlijk heb.” Op Mutluers vraag waarom hij zich de gesprekken binnen de ministerraad wel kon herinneren en die binnen het Catshuis niet, antwoordde Grapperhaus:

“Omdat daar een veel formeler rondje werd gemaakt”. Daar moest de commissie, en de Nederlandse bevolking, het mee doen.

► dakl.nl/verhoor-grapperhaus



WOO-DOCUMENTEN BEWIJZEN GELIJK VAN WILLEM ENGEL

“De QR-code was een vorm van discriminatie”

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft na twee jaar treuzelen in een Woo-procedure de zogenaamde “bolletjesgrafieken” vrijgegeven die dienden als onderbouwing voor het coronatoegangsbewijs. De RIVM-grafieken laten zien dat de QR-code een vorm van discriminatie was, concludeert activist Willem Engel. De timing van de vrijgave is opmerkelijk, nu de parlementaire enquêtecommissie Corona zich komende week concentreert op de QR-code en de prikken. Op 10 juli is het langverwachte verhoor van voormalig VWS-minister Hugo de Jonge.

Toine de Graaf

Vanaf 25 september 2021 was het voor iedereen vanaf 13 jaar verplicht een coronatoegangsbewijs (CTB) te laten zien bij een bezoek aan horeca, culturele instellingen zoals theaters, festivals en sportgelegenheden zoals zwembaden. De ‘QR-code’, zoals die destijds in de volksmond werd genoemd, kreeg je wanneer je was gevaccineerd tegen covid-19, een recente negatieve testuitslag had of kon aantonen te zijn hersteld na een besmetting. De QR-code werd pas op 25 februari 2022 afgeschaft.

Veel burgers beschouwden de QR-code als een ernstige schending van grondrechten. De Amersfoortse Sylvie Lazet startte met advocaat Hugo de Groen, horecaondernemer Charles Gray en mede-eiser Helga Biezeman een bodemprocedure, waarin zij de Staat aansprakelijk stelden voor geleden schade door invoering van de QR-code. Zij kregen daarbij ook juridische steun van jurist Maria-Louise Genet en Willem Engel van Stichting VoorWaarheid. Op 1 mei vorig jaar oordeelde de rechtbank in deze bodemprocedure dat de invoering van de QR-code geen schending van de grondrechten inhield. Afgelopen voorjaar diende het hoger beroep, waarvan de uitspraak op 28 juli wordt verwacht. Engel ziet door nieuw bewijs “ge-

‘Bron- en Contactonderzoek steekproef’, bleven bovendien geheim.

Willem Engel vroeg het ministerie van VWS daarom in juni 2024 om openbaarmaking van de grafieken, met verwijzing naar de Wet open overheid (Woo). Dit verzoek werd op 2 december 2024 afgewezen. Hij maakte op 10 januari 2025 bezwaar, maar het besluit liet vervolgens eindeloos op zich wachten. Engel spande een zaak aan om een beslissing af te dwingen. Het wachten was op een uitspraak van de rechtbank, toen Engel op 26 juni tot zijn verrassing een ‘Beslissing op bezwaar’ van VWS ontvingen. Daarin wordt het bezwaar gegrond verklaard, omdat volgens een nieuwe beoordeling van het ministerie “het belang van openbaarheid zwaarder weegt dan de betrokken belangen”.

Wat met dat laatste precies wordt bedoeld, is niet duidelijk. De openbaarmaking is in elk geval niet in het belang van voormalig VWS-minister Hugo de Jonge, die op 10 juli wordt verwacht bij de coronacommissie in een verhoorweek die gaat over de QR-code en de vaccinaties waarvoor hij verantwoordelijk was als bewindspersoon. De jarenlang geheim verklaarde RIVM-grafieken laten namelijk zien dat gevaccineerden in januari 2022 de grootste groep coronaverspreiders vormden. Zo bestond de groep van 30 tot 49 jaar die het sars-cov-2 virus doorgaf aan anderen merendeels uit volledig gevaccineerden. “Iets wat evident was voor iedereen die het C19 debacle volgde, wordt nu eindelijk toegegeven door de Staat”, concludeert Engel op X. “De vaccinatie remde de transmissie niet, de QR-code was een niet legitieme vorm van discriminatie, want het diende geen reëel doel.” ■

► dakil.nl/strijd-coronatoegangsbewijs

Veel burgers beschouwden de QR-code als een ernstige schending van grondrechten

noeg reden om deze zaak weer open te breken”, zoals hij vorig weekend meldde op X. Dat bewijs behelst de zogenaamde “bolletjesgrafieken”, die zijn vernoemd naar de bolletjes of stippen in de afbeeldingen. De overheid bracht deze RIVM-modelleringsgrafieken twee jaar geleden in de bodemprocedure in. De bijbehorende uitleg was dat de grafieken lieten zien dat ongevaccineerden besmettelijk konden zijn. Wat de rechter niet kreeg te zien of werd verteld, was dat dit eveneens gold voor gevaccineerden. De grafieken, die gebaseerd zijn op een zogenaamde



Hugo de Jonge verwacht op 10 juli “hele indringende vragen”

De coronacommissie verhoort op vrijdag 10 juli Hugo de Jonge voor de eerste keer. Ook op 3 september moet de voormalig VWS-minister verantwoording afleggen. Vorige week onthulde de regionale omroep Omroep Zeeland deze data, na contact te hebben gehad met De Jonge, die tegenwoordig commissaris van de Koning is in de provincie Zeeland.

Aan de regionale omroep liet De Jonge weten met een dubbel gevoel te gaan afreizen naar Den Haag. “Je ziet er een beetje tegenop en je ziet er tegelijkertijd ook wel naar uit”, zei hij. “De setting zal niet makkelijk zijn, omdat er natuurlijk gewoon hele indringende vragen gesteld zullen worden.” Tegelijk vindt hij het “mooi” zich te kunnen verantwoorden. De Jonge gaf aan zich grondig voor te bereiden. “Ik heb echt alle Kamerbrieven en alle stukken van toen weer uitgeprint”, aldus de oud-minister. “Ik neem die nu nog in de weekenden door, maar voorafgaand aan de dagen van de verhoren neem ik nog wat dagen vrij.”

De vraag is of de commissie De Jonge gaat verrassen met onthullende

appjes. Pas een jaar geleden voorzag de regering de commissie van ongelakte privé-appjes en sms'jes van bewindslieden, na tussenkomst van de Raad van State. Verschillende getuigen zijn tijdens verhoren overvallen door pregnante citaten uit app-verkeer, zoals Inspectiedirecteur Marina Eckenhausen die door de commissie geconfronteerd werd met haar volgende reactie op een geappt verzoek van De Jonge om huisarts Rob Elens tuchtrechtelijk te vervolgen voor zijn gebruik van het medicijn hydroxychloroquine (HCQ) tegen covid-19.

Komende week concentreert de commissie zich op het coronatoegangsbewijs (‘QR-code’) en de vaccinaties, al kunnen in de verhoren ook andere onderwerpen aan bod komen.

Bij De Jonge zal het vrijwel zeker ook gaan over de inspectie-jacht die hij ontketende op Elens. Voordat de oud-minister onder ede wordt verhoord, is woensdag 8 juli eerst nog de beurt aan statisticus Maurice de Hond. Ook voormalig staatssecretaris Mona Keijzer, die door Rutte uit zijn kabinet werd gezet vanwege haar openlijke kritiek op de digitale prikdwang met de QR-code, verschijnen voor de commissie. Hun getuigenissen kunnen invloed hebben op de vragen die De Jonge krijgt voorgelegd. Hoewel de Tweede Kamer gisteren het zomerreces is begonnen, gaat de coronacommissie nog één week door, waarna ze eveneens een zomerstop inlapt. Vanaf 24 augustus pakt de commissie de draad weer op, tot en met 10 september. De thema's van de laatste verhoorweken zijn de rol van de Tweede Kamer en reflecteren/vooruitkijken: besturen tijdens een pandemie. Voor dat laatste thema zal De Jonge opnieuw worden verhoord, namelijk op 3 september. ■

► dakil.nl/hamvragen-hugo

Timing vrijgave grafieken roept vragen op

Over de achtergronden van de timing van het vrijgeven van de bolletjesgrafieken, kan jurist Jacob van der Veer van VoorWaarheid slechts speculeren. Hij benadrukt dat het ministerie op verschillende manieren een beslissing verder had kunnen trainen. “Ook al hebben we inmiddels een zaak aangespannen: de rechtbank had nog geen uitspraak gedaan en dus ook nog geen termijn gesteld”, meldt hij. “Het ministerie had bovendien opnieuw met een slecht gemotiveerde afwijzing kunnen komen of een dwangsom kunnen betalen.” Van der Veer linkt de timing ook niet zomaar aan de coronaverhoren. “Of het nu veel uitmaakt of het tijdens de coronaverhoren plaatsvindt, weet ik niet. Misschien is het juist wel strategisch om het tijdens de zomer en het WK voetbal te doen. Verder weet men ook goed te sturen wat er in de mainstreammedia komt, dus de impact van dit soort onthullingen kan sowieso gemanaged worden.”

Hugo de Jonge streefde naar hoogste vaccinatiegraad van Europa

VWS-minister Hugo de Jonge haalde in 2021 alles uit de kast om burgers, onder wie jongeren, te bewegen tot coronavaccinatie. Afgelopen maandag werd tijdens het verhoor van VWS-topambtenaar Marjolijn Sonnema rond het thema 'vaccinaties en coronatoegangsbewijs' duidelijk wat hem dreef: competitie met andere landen. De Jonge maakte er een prikwedstijd van en wilde met Nederland de hoogste vaccinatiegraad van Europa behalen. Daarvoor moest alles wijken. "Meneer De Jonge is iemand die competitief is", verklaarde Sonnema.

Toine de Graaf

Hugo de Jonge ging in 2021 héél ver om burgers, inclusief jongeren die weinig te vrezen hadden van covid-19, naar de prikstraten te duwen. Een vergelijking met frikandellen ("daarvan weet je ook niet wat erin zit") vond hij geoorloofd, evenals een dubieuze campagne als 'Dansen met Janssen' die jongeren na één Janssen-prik direct toegang gaf tot het uitgaansleven, terwijl die prik op dat moment nog niet kon werken. Ook voor prikdrang via het coronatoegangsbewijs (QR-code) deinsde hij niet terug.

"Ik kan me voorstellen dat hij heeft gedacht: nou, we zijn slecht gestart, maar we eindigen in ieder geval goed"

Tijdens het verhoor afgelopen maandag 6 juli van Marjolijn Sonnema, die op 20 juli 2020 directeur-generaal Volksgezondheid werd op het ministerie van VWS en daarmee eerste adviseur van De Jonge, kwam aan het licht wat hem

dreef: competitie met andere landen. Nederland begon in januari 2021 als een van de laatste landen in Europa met vaccineren tegen corona en De Jonge wilde zich revancheren met de vaccinatiegraad, die moest de hoogste worden van de EU. "Wij zien dat de minister dit echt een beetje als een wedstrijd zag, op basis van appwisselingen", onthulde commissielid Songül Mutluer. Zij illustreerde het met een citaat. "Onze nieuwe wedstrijd: hoogste vaccinatiegraad van Europa", haalde ze uit een appje van De Jonge. "Ik heb aan het begin gezegd: niet wie het eerste begonnen is, maar wie de hoogste vaccinatiegraad heeft, die heeft gewonnen", aldus nog steeds De Jonge.

Sonnema reageerde laconiek. "Meneer De Jonge is iemand die competitief is," zei ze. "Die dingen wil bereiken. Die het goed wil doen. Hij baalde natuurlijk ook van die slechte start. Dus ik kan me voorstellen dat hij heeft gedacht: nou, we zijn slecht gestart, maar we eindigen in ieder geval goed." Nederland won de prikwedstijd overigens niet, al haalde hier 90 procent van de volwassen bevolking minimaal één prik. Landen als Malta, Denemarken, Spanje en Portugal scoorden beter.

De door de minister ontketende prikwedstijd had een hoge prijs, weten we



DEN HAAG, 13-08-2021 — Marjolijn Sonnema directeur-generaal Volksgezondheid bij het ministerie van VWS en demissionair minister Hugo de Jonge van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (CDA) bij aankomst op het Binnenhof voor de eerste ministerraad na het zomerreces. Fotografie: Bart Maat | ANP

nu. Zijn ambtenaren joeg hij regelmatig in de gordijnen met onrealistische eisen en ideeën, zo bleek afgelopen maandag. De werkdruk was extreem. Sonnema vond het bij tijden "echt wel van de zotte". Tussendoor kreeg De Jonge ook nog de Gezondheidsraad — die de regering op strikt onafhankelijke wijze hoort te adviseren over gezondheidszorg op basis van wetenschappelijke inzichten — op de kast door in adviesaanvragen over de prikstrategie bronnen, werkwijzen en tijdspaden te suggereren. Iets wat de raad niet vond passen bij diens onafhankelijkheid.

Menig burger die met de QR-code werd gehanteerd om naar een prikstraat te gaan, heeft daar nu spijt van. In de aanloop naar de laatste verhoorweek vóór de zomerstop van de coronacommissie,

bracht RTL Nieuws dat "bijna 1 op de 6 deelnemers" aan het RTL Nieuwspanel spijt heeft van de coronaprik. "Ik deed het alleen voor de QR-code", was een veelgehoorde mening. "Ik voelde me gedwongen omdat ik anders nergens meer naartoe kon." Een deel van de panelleden meldt gezondheidsklachten te hebben overgehouden aan de prik.

De schade voor het Rijksvaccinatieprogramma is nog niet te overzien, zo berichtte NRC afgelopen zondag. "De omstreken 'coronapas' liet diepe sporen na: volgens de GGD zorgt de maatregel nog altijd voor minder vaccinaties", aldus de krant. Het Artsen Covid Collectief (intussen: Artsen Collectief) waarschuwde al in 2021 voor dit effect. ■

► dakil.nl/verhoor-sonnema

Willem Engel en Jeroen Pols: "Hoor ons onder ede"

Activist Willem Engel en jurist Jeroen Pols dringen er in een open brief aan de coronacommissie op aan alsnog gehoord te worden. "Kan een commissie werkelijk een volledig en geloofwaardig beeld schetsen van de coronaperiode wanneer een aantal van de meest prominente critici van het gevoerde beleid niet wordt gehoord?", schrijven ze op X. "Een parlementaire evaluatie verliest aan geloofwaardigheid wanneer zij zich beperkt tot een selectie van stemmen en cruciale betrokkenen buiten beschouwing laat. Juist degenen die jarenlang tegenover de overheid stonden in rechtszaken, demonstraties en het publieke debat, zouden de gelegenheid moeten krijgen om hun ervaringen, afwegingen en feiten onder ede toe te lichten." Inmiddels is er ook een petitie die oproept Pols en Engel te verhoren.

► dakil.nl/open-brief-willem-engel
► voorwaarheid.petities.nl



"Overheid en media zorgden voor polarisatie"

Gedragsdeskundige Romy Quint, in 2020 mede-initiatiefnemer van Vrouwen voor Vrijheid, maakte vorige week tijdens haar verhoor veel indruk op coronakritische volgers. Zij sprak vrijuit over vaccinatie én legde de verantwoordelijkheid voor de maatschappelijke polarisatie ondubbelzinnig bij twee spelers: overheid en media.

Toine de Graaf

De verhoorweek over 'de maatschappelijk onrust en de avondklok' eindigde op vrijdagmiddag 3 juli met een verhoor waarin de coronavaccins hun schaduw vooruit wierpen. Romy Quint, gedragsdeskundige en dochter van een horecaondernemer, verwoordde rustig en weloverwogen haar visie. De commissie probeerde haar direct na aanvang van het verhoor te framen als antivaxer. Quint sprak zich namelijk al vóór de coronatijd op Facebook kritisch uit over vaccins, maar zij betitelde zichzelf tegenover de commissie als "absoluut fan van vaccins", met de cruciale toevoeging: "vaccins zonder nevenschade".

Quint legde uit dat ze negen jaar bij de KLM had gewerkt en daardoor zelf veel vaccinaties had gehad, maar dat rond 2014 haar aandacht voor dit onderwerp was "aangegaan" na een opmerking van een arts over het hepatitis

B-vaccin. In de jaren daarna las ze veel over vaccinatie en bij de versneld ontwikkelde coronaprikken maakten de "drang en fixatie op vaccineren" haar kritisch over de veiligheid. Quint vertelde dat, volgens gelekte EU-contracten, de aansprakelijkheid voor vaccinatieschade kwam te liggen bij de overheden in plaats van bij de producent. "Dat vond ik zorgelijk, want je neemt ermee de prikkel weg om een heel goed product te creëren", aldus Quint.

Het verhoor ging uiteraard ook over Vrouwen voor Vrijheid en de publieke manifestaties die werden georganiseerd. Het initiatief ging in augustus 2020 informeel van start en kreeg in januari 2021 een stichtingsvorm. De missie was opkomen voor grondrechten door "informerende, inspirerende en activerende", vertelde Quint. Binnen Vrouwen voor Vrijheid leefden vooral zorgen over de spoedwet en het ondemocratisch worden van de besluitvorming.

Quint werd eveneens gevraagd naar haar visie op de maatschappelijke polarisatie. Ze legde de zwarte piet bij de overheid en de media. Beide schetsten in haar visie een "eenzijdig beeld". Ze zei dat ze bijvoorbeeld graag had gezien dat "professor Theo Schetters aan tafel had gezeten bij Jinek, of medisch specialist Jona Walk". Maar dat was niet het geval: "We hebben heel veel Ab Osterhaus gezien". Als de discussie vanaf het begin "breder was geweest in de politiek en in de media, dan was een heel stuk van de polarisatie voorkomen", stelde Quint. In plaats daarvan gooiden journalisten en politici kritische groepen op één hoop. "We werden lelijk weggezet als lastige gekkies en als één homogene groep. Terwijl het mensen van allerlei pluimage waren." Het legde de basis voor een alternatief medialandschap, waarna geen enkel kanaal meer "het hele spectrum" liet zien.

Na het verhoor maakte Quint kenbaar dat ze haar boodschap over de polarisatie het belangrijkste vond. "De overheid moet alle burgers bedienen en in dit geval is ervoor gekozen een selecte groep gewoon niet te

Romy Quint. Fotografie: Jeroen Jumelet | ANP



bedienen en sterker nog: te ridiculiseren", vertelde ze in de podcast *Dwars door de coronacrisis* aan Marianne Zwagerman en Maurice de Hond. Ook op LinkedIn maakte Quint nog eens haar punt. "De politiek heeft zich te verhouden tot alle burgers", schreef ze op zondag 5 juli op het zakelijke platform. Doe je dat niet, "dan ben je verantwoordelijk voor de polarisatie die dan ontstaat".

Het LinkedIn-bericht kreeg veel bijval. Bekende coronacritici grepen de gelegenheid aan om Quint te complimenteren met haar optreden bij de commissie. "Goed gedaan Romy", reageerde psycholoog Huibrecht Boluijt, "rustig, duidelijk, direct." Ook emeritus hoogleraar Bob de Wit was complimenteus: "Heel knap gedaan Romy". Natuurboer en voormalig onderzoeksjournalist Marcel van Silfhout kwam uitroptekens tekort: "Zo trots op Romy Quint!!!" ■

► dakil.nl/verhoor-quint

Maurice de Hond mag niet uitweiden over oversterfte en vaccinatie

Woensdagochtend vond het langverwachte verhoor plaats van statisticus en criticus van het coronabeleid Maurice de Hond. Hij kreeg volop de gelegenheid zijn visie op de rol van aerosolen, ofwel kleine druppeltjes die lang in de lucht zweven, bij de verspreiding van covid-19 uiteen te zetten. Ook over het coronatoegangsbewijs mocht hij zijn zegje doen. Maar toen hij, na 34 voorgaande verhoren, als eerste getuige de oversterfte in één adem noemde met de coronavaccins, schakelde de commissie snel door naar een ander onderwerp.

Toine de Graaf

In de voorbije jaren ontplooidde Maurice de Hond zich als een veelzijdig coronacriticus. In cruciale dossiers, zoals de herkomst van het coronavirus, nam hij een kritische houding aan tegenover het heersende narratief. Zo zijn op zijn website [Maurice.nl](https://maurice.nl) tal van artikelen te vinden die onderbouwen waarom een lablek in Wuhan de meest voor de hand liggende verklaring is voor de komst van sars-cov-2. Hetzelfde geldt voor de oversterfte en de mogelijke relatie met de coronaprikken: je kunt een middag vullen met het lezen van de onthullende artikelen die De Hond hierover schreef.

De coronacommissie moet dit hebben geweten, maar na het verhoor van De Hond staat ook vast dat de commissie die kant niet op wilde met hem. Het 'O-woord' was taboe in de Haagse Enquêtezaal. Eén keer passeerde het toch, toen commissielid André Poortman enkele vra-

In die nota bespreekt De Hond onder andere de omstrede oversterfte-studies van onderzoeksinstituut Nivel en van UMC Utrecht. Hierover schrijft hij: "De conclusie ondersteunde altijd het gevoerde beleid, ook als de onderzoekspzot of -uitvoering die conclusie niet kon dragen. Of bepaalde onderzoeken met een duidelijke urgentie werden juist niet uitgevoerd (zoals de vraag of er een relatie is tussen de oversterfte en het vaccin)." De titel van de nota is overigens veelzeggend: *Mijn terugblik op de coronapandemie: toen wetenschappers vergaten wat wetenschap was en de modellering losgezongen raakte van de praktijk*.

Tegen het coronatoegangsbewijs (QR-code) had De Hond zowel inhoudelijke als principiële bezwaren, zo verklaarde hij tijdens het verhoor. Inhoudelijk wees hij erop dat je ook als je gevaccineerd was "nog steeds mensen kon besmetten", waardoor de QR-code vooral schijnveiligheid creëerde. Zijn principiële bezwaar

"Zwangere vrouwen mochten geen rauwe vis, maar wel een mRNA-prik"

gen stelde over coronavaccinatie. De Hond kreeg de kans om te verklaren dat de overheid er verstandiger aan had gedaan alleen 60-plussers te vaccineren tegen covid-19. Hij noemde het "onzin" dat jongeren en zwangeren waren geprikt. "Zwangere vrouwen mochten geen rauwe vis, maar wel een mRNA-prik", aldus De Hond. Hij mocht ook aanstippen dat de vaccins slechts kort bescherming gaven en vervolgens een negatief effect hadden, maar dat dit werd "gemaskeerd" en hiernaar nooit onderzoek plaatsvond. Toen De Hond in de volgende zin de oversterfte noemde, wist Poortman ineens genoeg over vaccinatie en sloot hij het onderwerp af.

Dit is wat De Hond hierover onderede zei: "Er werd nooit onderzoek opgedragen naar oversterfte, hoe dat precies zat, of het misschien met het vaccin te maken had." Er is een gereede kans dat Poortman te meer gealarmeerd werd door die éne zin, omdat de commissie een dag eerder nog een nota van De Hond had ontvangen waarin de term 'oversterfte' elf keer voorkomt. Direct na het verhoor werd deze nota, die veertig pagina's telt, ook gepubliceerd op Maurice.nl.

verbond hij aan het lot van zijn Joodse ouders, die voordat zij naar het concentratiekamp werden afgevoerd in Amsterdam al geen uitgaansgelegenheden meer in konden. "Die hele toegangspas was te gênant voor woorden", aldus De Hond. Hij sprak de overtuiging uit dat de QR-code alleen maar werd ingevoerd "om te zorgen dat mensen zich lieten vaccineren".

Bijna driekwart van het verhoor ging echter over zijn visie op de rol van aerosolen, ofwel kleine druppeltjes die lang in de lucht blijven zweven, bij de verspreiding van covid-19 én de tegenwerking die hij op dit punt ervoer vanuit het RIVM. De Hond wees erop dat de grootste corona-uitbraken optraden na zogenaamde 'superspread-events', waarbij veel mensen bij elkaar zijn in een slecht geventileerde ruimte. "Zo'n 80 tot 95 procent van de besmettingen ging via aerosolen", aldus De Hond.

Hij stelde dat in de coronatijd alle buitenactiviteiten gewoon doorgang hadden kunnen vinden zonder restricties, omdat buiten de kleine druppeltjes snel vervlieden. In plaats daarvan werden hartje zomer 2020 — toen we door het seizoen sowieso weinig te vrezen hadden van



Maurice de Hond tijdens de openbare verhoren van de parlementaire enquêtecommissie over het coronabeleid. Tijdens de pandemie was De Hond regelmatig in de publiciteit over het virus en de mogelijke verspreiding ervan via aerosolen. Fotografie: Ramon van Flymen | ANP

covid-19 — in parken cirkels gemarkeerd in het gras om mensen bij elkaar weg te houden en maakte justitieminister Ferd Grapperhaus zich op tv zorgen over de smalle paden naar de stranden. Beelden waarmee de minister, zoals De Hond eerder verklaarde, zichzelf "onsterfelijk belachelijk" maakte.

Over Grapperhaus was De Hond nog tamelijk mild, zeker in vergelijking met wat hij verklaarde over voormalig OMT-voorzitter Jaap van Dissel, die hij onder meer een starre persoonlijkheidsstructuur verwijt. Het was reden voor commissievoorzitter Daan de Kort om De Hond tot de orde te roepen, in verband met het ontbreken van de mogelijkheid van wederhoor voor de afwezige Van Dissel. In positieve zin illustreerde het echter de gedrevenheid van De Hond, die het beeld corrigeerde dat hij altijd "verongelijkt" zou zijn. "Mijn zorg was de schade in zorginstellingen en aan de economie", vatte hij zijn drijfveer samen. "In de grootste crisis van na de oorlog zaten we gewoon

de verkeerde dingen te doen. Ik wist dat mensen onnodig doodgingen."

Wat dit laatste betreft, haalde hij het navrante voorbeeld aan van verzorgingshuis De Tweemaster in Maassluis, waar eind juni 2020 een grote uitbraak plaatsvond op één afdeling. Van de 22 bewoners raakten er 17 besmet, van wie er 7 overleden. Die afdeling was als enige recent gerenoveerd en had daarbij een ventilatiesysteem met recirculatie gekregen: verwarmde lucht wordt dan niet afgevoerd, maar hergebruikt. Een Woo-verzoek bracht aan het licht dat ook de GGD vond dat het ventilatiesysteem een rol had gespeeld bij het drama, maar onder druk van het RIVM verdween die zin uit het GGD-rapport en veranderde er niets aan de advisering richting instellingen.

Tijdens het verhoor kreeg De Hond niet de kans om zijn volledige punt maken over het Tweemaster-dossier, maar dat doet hij wel in zijn nota. Daarin vraagt hij de coronacommissie zich voor te stellen wat er was ge-

beurd als Van Dissel, het RIVM en het OMT wél hadden onderkend hoe belangrijk de verspreiding door de lucht was: "Als alle zorginstellingen waren gewaarschuwd en betere instructies hadden gekregen. Als er via gerichte ventilatie veilige ruimtes waren gecreëerd waar mensen langdurig en zonder groot risico bijeen konden zijn. Het had veel schade kunnen voorkomen — in gezondheid, en economisch, sociaal en psychisch." De Hond voegt eraan toe dat hij juist daarom meewerkte aan de documentaire *Dood door Schuld?* van filmmaker Frank de Rooij — inmiddels vooral bekend van zijn oversterftedocu *De stilte schreeuwt* — over het langdurig ontkennen van de aerogene verspreiding, het belang van ventilatie, het handelen van het RIVM en Van Dissel. ■

- dakl.nl/verhoor-maurice-de-hond
- dakl.nl/onderbouwing-corona-enquete

Mona Keijzer: "Kabinet werd een soort Hotel California"

Mona Keijzer onthulde woensdag tijdens haar verhoor dat ze half september 2021, toen het coronatoegangsbewijs eraan zat te komen, al uit het kabinet wilde waarin ze namens het CDA staatssecretaris was van Economische Zaken. De 'QR-code' was voor haar de druppel, nadat ze eerder al grote moeite had met de beperkingen op begrafenissen en de avondklok. Maar gaan lukte niet, omdat Rutte-III destijds kampte met vertrekkende bewindslieden, zoals Sigrid Kaag. Het kabinet werd voor Keijzer "een soort hotel California", waarmee ze verwees naar de hit van The Eagles ("You can checkout anytime you like, but you can never leave"). Uiteindelijk forceerde ze eind september haar vertrek door een openhartig interview met De Telegraaf, waarna premier Mark Rutte haar de laan uitstuurde.

- dakl.nl/verhoor-mona-keijzer



Mona Keijzer. Fotografie: Ramon van Flymen | ANP

DE ROL VAN DE NAVO IS NIET TER SPRAKE GEBRACHT

Enquêtecommissie negeert inte coronamaatregelen

De coronacommissie viert vakantie, na 38 publieke verhoren. Vanaf 24 augustus volgen er nog minstens 13. Genoeg reden voor een tussenbalans: er zijn lichtpuntjes, zoals de wijze waarop de commissie gebruikmaakt van verkregen appverkeer van bewindslieden. Maar er springen vooral een paar taboe-onderwerpen uit, waaronder de internationale afstemming van de corona-aanpak. Er zijn aanwijzingen dat Nederland in de periode 2020-2022 geen autonoom coronabeleid voerde, maar een mondiale militaire agenda volgde. Dit lijkt één grote blinde vlek voor de commissie te zijn. Of is het de commissieleden van hogerhand verboden hierover vragen te stellen?

Toine de Graaf

Het is verleidelijk om conclusies te trekken over het werk van de coronacommissie, nu driekwart van de publieke verhoren erop zit. Voorzitter Daan de Kort vindt echter dat pas een oordeel kan worden geveld na verschijning van het eindrapport, dat in het eerste kwartaal van 2027 wordt verwacht. Daar zit wat in. Te meer daar de publieke verhoren tot nu toe het enige zichtbare werk zijn dat de commissie heeft verzet. Er gingen bijvoorbeeld 89 besloten voorgesprekken aan vooraf met 81 unieke personen, waarover niets naar buiten is gebracht en die zonder twijfel hebben bijgedragen aan de beeldvorming en het onderzoek van de commissie.

Daarnaast weten we nog niet wat de inmiddels ruim één miljoen documenten die de commissie zou hebben bestudeerd, allemaal precies aan het licht hebben gebracht. Tijdens verschillende verhoren is daarover wel een tip van de sluier opgeheld. Zo kunnen we vaststellen dat de commissie een aantal keren dankbaar gebruikmaakte van privé-appjes van bewindslieden, die de regering pas een jaar geleden ongelakt verstrekke na tussenkomst van de Raad van State. Zo werd voormalig VWS-minister Hugo de Jonge vorige week nog in het defensief gedrongen door belastend appverkeer over het coronatoegangsbewijs (zie pagina 14 van deze krant).

Het grootste taboe is de internationale afstemming van de corona-aanpak. Dit lijkt één grote blinde vlek voor de commissie, of erger: een van hogerhand afgesloten weg.

Toch kunnen we nu al zonder meer concluderen dat er een paar opzichtige taboes zijn, waar de commissie met een grote boog omheen fietst. Het valt niet te verwachten dat dit na de zomerstop zal veranderen, of dat deze taboes in het eindrapport ineens wél worden besproken. Het grootste taboe is de internationale afstemming van de corona-aanpak. Dit lijkt één grote blinde vlek voor de commissie, of erger: een van hogerhand afgesloten weg. Terwijl over die afstemming

inmiddels het nodige is gepubliceerd: in ons land, zoals in deze krant, maar ook internationaal.

Zo publiceerden de van oorsprong Oekraïense oud-farmabestuurder Sasha Latypova en de Amerikaanse onderzoeksjournalist Debbie Lerman in februari 2025 op hun beider substacks 'The Covid Dossier'. Ze noemden het "een verslag van de militaire en inlichtingencoördinatie van covid-19". In hun document onderbouwen ze dat op 4 februari 2020 in de VS een militaire campagne werd gelanceerd voor de inzet van CBRN-tegenmaatregelen: militaire noodmaatregelen voor bescherming tegen chemische, biologische, radiologische en nucleaire dreigingen. Met andere woorden: de VS handelde op dat moment alsof sprake was van een aanval met één of meer CBRN-wapens. Op 4 februari had covid-19 in de VS echter nog geen enkel dodelijk slachtoffer gemaakt, en telde het land minder dan twaalf bevestigde ziektegevallen.

Wél had op 1 februari de befaamde, vanuit de VS geïnitieerde geheime teleconferentie plaatsgevonden over de herkomst van het sars-cov-2 virus, zoals Lerman schrijft in haar boek *The Deep State Goes Viral* dat voortborduurt op *The Covid Dossier*. Na die teleconferentie, waaraan onder anderen de Nederlandse virologen prof. Marion Koopmans en prof. Ron Fouchier deelnamen, spande Anthony Fauci met 'gain-of-function'-onderzoekers en -financiers samen om te verhullen dat het virus afkomstig kon zijn uit het "biowapen lab" in het Chinese Wuhan waarmee werd samengewerkt en dat Amerikaans onderzoeksgeld ontving.

Daarna ging het razendsnel. Binnen zes weken werd, om het publiek ontvanke-lijk voor de CBRN-tegenmaatregelen te maken, via een internationale angstcampagne waarbij covid-19 gevaarlijker

werd voorgesteld dan het in werkelijkheid was, de 'van-lockdown-tot-vaccinatie'-respons wereldwijd van kracht. "Het is cruciaal om te begrijpen dat dit een wereldwijd gecoördineerde reactie was, gebaseerd op wettelijke kaders die bedoeld waren voor biodefensie en biologische oorlogsvoering", aldus Latypova en Lerman in *The Covid Dossier*.

Lerman maakt in haar boek inzichtelijk dat de respons er heel anders uit zou hebben gezien wanneer covid-19 als een volksgezondheidsprobleem zou zijn benaderd, zonder coördinatie door de deep state. Latypova en Lerman benoemen in *The Covid Dossier* ook de connecties met wereldwijde bestuursorganen, waaronder de EU, de VN en de WHO, die een rol hadden bij de coördinatie. Met hun dossier hopen Latypova en Lerman "de veronderstelling te ontcrachten dat covid een volksgezondheidsprobleem was, dat onafhankelijk werd beheerd door de volksgezondheidsinstanties van elk land, met een beperkte, logistiek gerichte militaire betrokkenheid". Het tegendeel was het geval: "De reactie op wat werd gepresenteerd als een volksgezondheids crisis, werd gecoördineerd door militaire allianties, waaronder de Navo." Het verklaart waarom de verschillende Europese landen met autonome besturen vanaf begin 2020 nagenoeg dezelfde maatregelen namen. Op een enkele uitzondering na, zoals Zweden dat op dat moment nog geen Navo-lid was.

De internationale covidrespons omvatte tevens een immense censuur- en propaganda-operatie waarover Lerman uitgebreid schrijft in haar boek, dat ook een paragraaf over Nederland bevat. Die is gebaseerd op het werk van onderzoeker Cees van den Bos, die de laatste jaren veel aan het licht bracht met behulp van Woo-verzoeken. Zo onthulde hij in 2024 dat viroloog prof. Marion Koopmans

niet alleen zitting had in het Nederlandse Outbreak Management Team (OMT), maar ook in een Europese expertgroep die in maart 2020 werd ingesteld en geleid door Commissievoorzitter Ursula von der Leyen zelf. Dit panel hield minstens twee keer per week videoconferenties en bedacht "in een vroeg stadium van de pandemie de opgelegde maatregelen", aldus Van den Bos. Het lijkt de coronacommissie volledig te zijn ontgaan, want Koopmans werd niet bevraagd over haar dubbelrol.

De commissie liet ook Pieter-Jaap Aalbersberg, in de coronacrisis de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV), gemakkelijk wegkomen. Van den Bos wees er vorige maand op dat de NCTV vanaf 1 maart 2020 Nederland vertegenwoordigde bij de Europese Commissie, binnen het zogeheten Integrated Political Crisis Response-mechanisme (IPCR), een ambtelijk overleg dat op die dag werd geactiveerd om snelle politieke besluitvorming mogelijk te maken op Europees niveau. "In het verhoor van Aalbersberg viel het woord IPCR geen enkele keer", aldus Van den Bos. "Een hele coördinatie-as tussen Brussel en Den Haag, waarbinnen Aalbersberg de Nederlandse vertegenwoordiging was, bleef buiten beeld."

Afgelopen maart verscheen een ander boek waarin de internationale afstemming uitgebreid aan bod komt: *3/11 Viral Takeover*, van de Britse onderzoeksjournalist Sonia Elijah. De titel verwijst naar 11 maart 2020, toen de WHO de pandemie uitriep en volgens Elijah onze wereld "voor altijd veranderde". Op basis van onder meer duizenden pagina's aan Woo-documenten, gelekte e-mails, wetenschappelijke publicaties en interviews met klokkenluiders beschrijft Elijah het gecoördineerde narratief dat ongekende lockdowns, gebrekkige testprotocollen,



Foto: André Poortman (CDA), Songül Mutluer (PRO - ondervoorzitter), Daan de Kort (VVD - voorzitter), Huidekooper (D66) tijdens de openbare verhoren van de parlementaire enquêtecommissie over

ernationale militaire invloed



NCTV leidde aanpak coronacrisis zonder wettelijke basis

De Parlementaire Enquêtecommissie heeft volgens onafhankelijk onderzoeker Cees van den Bos tot nu toe een heet hangijzer onbesproken gelaten: De Nationaal Coördinator Terrorismedebestrijding en Veiligheid (NCTV) die de crisisrespons aanstuurde waarbij veel grondrechten werden ingeperkt, had zelf geen wettelijke grondslag. De NCTV had een centrale rol in de coronacrisis als voorzitter van het Interdepartementale afstemmingsoverleg over covid-19 (het overleg tussen verschillende ministeries zoals VWS, Justitie & Veiligheid, Binnenlandse Zaken en Defensie) om het coronabeleid op nationaal niveau af te stemmen. Toen dit afstemmingsoverleg op 28 januari 2020 voor het eerst plaatsvond onder voorzitterschap van het NCTV, beschikte de dienst volgens Van den Bos over een besluitvormingsnota waarin het ontbreken van een juridische basis voor een deel van haar taken bij het aansturen van de corona-aanpak werd erkend.

Op zijn Bomen & Bos Substack beschrijft hij hoe de NCTV begin 2020 verschillende opties onderzocht voor taken die een wettelijke basis ontbeerden: alsnog een juridische grondslag creëren, met de taken stoppen, de taken overdragen of doorgaan en de risico's accepteren. Die laatste optie werd in de interne stukken behandeld als een bedrijfsrisico, met mogelijke gevolgen zoals onderzoek door de Autoriteit Persoonsgegevens, rechtszaken van burgers, reputatieschade en een dalend vertrouwen in de politiek. "Wetteloosheid binnen een overheidsdienst can Justitie en Veiligheid wordt hier als een bedrijfsrisico gerapporteerd", schrijft Van den Bos. Opvallend is dat het project om de juridische grondslag van de NCTV te regelen juist door de coronacrisis stil kwam te liggen. Juristen die aan het dossier werkten, werden ingezet voor de crisisorganisatie. Van den Bos merkt op dat tussen de interne nota van 28 januari 2020 en de inwerkingtreding van een wettelijke basis van de NCTV in juni 2025, ruim vijf jaar liggen, inclusief de gehele coronaperiode. "De jaren waarin het democratische controle-instrumentarium op deze dienst feitelijk ontbrak, terwijl de dienst het procescentrum van de crisisbesluitvorming vormde", schrijft Van den Bos.

► dakil.nl/nctv-illegaal

er), Annelotte Lammers (Groep Markuszower) en Dion
het coronabeleid. Fotografie: Sem van der Wal | ANP

Nog een taboe: oversterfte sinds vaccinatie

In de 38 publieke verhooren die de coronacommissie tot nu toe afnam, viel drie keer het woord 'oversterfte'. Slechts in één verhoor gebeurde dat in relatie tot de coronavaccins: dat van statisticus Maurice de Hond. "Er werd nooit onderzoek opgedragen naar oversterfte, hoe dat precies zat, of het misschien met het vaccin te maken had", zei hij. Meteen schakelde de commissie over op een ander onderwerp.

Toine de Graaf

Van vaccineren tegen een potentieel dodelijke infectieziekte mag je verwachten dat het de algemene sterftecijfers gunstig beïnvloedt. Maar het tegendeel lijkt het geval, en dat wereldwijd: in landen waar fanatiek is geprikt tegen covid-19, overlijden sinds 2021 méér mensen dan op basis van demografische ontwikkelingen mocht worden verwacht. In ons land gaat het per jaar om ongeveer 13.000 extra sterfgevallen.

We weten dat de commissie tijdens 89 besloten voorgesprekken onder anderen sprak met immunoloog prof. Theo Schetters. Hij schreef vooraf op verzoek van de commissie een vertrouwelijk rapport over de "onverklaarde" oversterfte, waarin De Andere Krant eerder inzage kreeg. Schetters diende zich van de commissie te beperken tot en met maart 2022 en concentreerde zich op de sterfte die optrad kort na coronavaccinatie.

Schetters concludeert dat na elke vaccinatie een toename van sterfte optrad in de gevaccineerde groep. "Van belang is dat deze sterfte in het overgrote deel van

de gevallen niet toegeschreven werd aan covid-19 maar aan andere oorzaken", schrijft hij in zijn rapport. Hij vond een "duidelijk-

Theo Schetters schreef op verzoek van de commissie een vertrouwelijk rapport over de "onverklaarde" oversterfte

ke correlatie" tussen het aantal gezette vaccinaties per week en de oversterfte per week bij 65- tot 80-jarigen. Ofwel: hoe meer prikken er werden gezet, hoe meer sterfgevallen er werden gemeld in diezelfde week in deze leeftijdscategorie. "Dit versterkt de bewijslast dat de vaccins bijgedragen hebben aan de sterfte op de korte termijn", aldus Schetters.

Het is een hete aardappel die de commissie kennelijk niet pu-

bliekelijk wil uitserveren, want Schetters is niet uitgenodigd voor een openbaar verhoor. Terwijl hij het in zijn rapport niet eens heeft over het sterfterisico op de lange termijn, als gevolg van onder meer hartinfarcten en beroertes. Laat staan dat de commissie zich durft te buigen over de vraag of de coronavaccins kanker kunnen veroorzaken en/of versnellen? Dit laatste fenomeen resulteerde in 2021 in een nieuw woord: 'turbokanker'.

Twee Amerikaanse kankeronderzoekers van naam, prof. Charlotte Kuperwasser en prof. Wafik El-Deiry, beoordeelden 69 wetenschappelijke artikelen uit de biomedische literatuur over covid-19/coronavaccinatie in relatie tot kanker. Begin dit jaar publi-

ceerden zij hun bevindingen in het wetenschappelijke tijdschrift Oncotarget. Zij stellen daarin vast dat nog geen oorzakelijk verband kan worden geconcludeerd inzake de vaccins, maar zien voldoende urgentie voor vervolgonderzoek. El-Deiry was vorige maand één van de artsen die voor een Amerikaanse Senaatcommissie onder ede getuigden over de link tussen de mRNA-vaccins en kanker. El-Deiry vertelde dat zijn onderzoek aantoonde dat spike-eiwit van een covid-19 infectie of coronavaccinatie de activatie van genen kan onderdrukken die normaal gesproken tumoren in toom houden. Wereldwijd kreeg het aandacht — maar niet in Den Haag. ■

► dakil.nl/oversterfte-rapport



► dakil.nl/military-coordination
► dakil.nl/ipcr
► dakil.nl/rol-nctv
► dakil.nl/waarheid-onderzoek

VOORMALIG VWS-MINISTER PROBEERDE MOGELIJK AMBTSMISDRIJF TOE TE DEKKEN

Loog Hugo de Jonge over het doel van de QR-code?

Het heeft er alle schijn van dat voormalig VWS-minister Hugo de Jonge op vrijdag 10 juli meined pleegde tegenover de coronacommissie om een ambtsmisdrijf toe te dekken. Hij beweerde, onder ede, bij herhaling, dat verhoging van de vaccinatiegraad geen doel was van de invoering van het coronatoegangsbewijs (QR-code) in september 2021. Dit was slechts een gunstig “neveneffect”, hield hij vol. De commissie bleek over aanwijzingen te beschikken dat een hogere vaccinatiegraad wel degelijk een vooraf beoogd doel was. Dat was op dat moment in strijd met de Wet publieke gezondheid, waardoor De Jonge mogelijk kan worden vervolgd voor een ambtsmisdrijf. Ook het plegen van meined is strafbaar.



Hugo de Jonge tijdens de openbare verhoor van de parlementaire enquêtecommissie over het coronabeleid | Fotografie: Sem van der Wal

Toine de Graaf

Het urenlange verhoor van Hugo de Jonge op 10 juli heeft veel stof doen opwaaien. Kritische volgers deelden al tijdens het verhoor op sociale media hun verbijstering over de oud-minister die onbekend bleek met het concept zelfreflectie. Hij vond dat hij uitstekend had gefunctioneerd in 2020–2021 en betreurde eigenlijk alleen de ‘Dansen met Janssen’-campagne, waarbij jongeren direct na een Janssen-prik het uitgaansleven in konden. “Dat hadden we natuurlijk nooit moeten doen”, bekende De Jonge. Voor de rest had hij nergens spijt van: niet van zijn persoonlijke bemoeienis met ‘HCQ-huisarts’ Rob Elens en evenmin van zijn bejegening van ongevaccineerden. Dit tot frustratie van tal van kijkers die zich ook nog eens ergerden aan de breedsprakigheid en zelfingenomen houding waarop de commissie maar geen vat kreeg.

Toch bevat het verhoor één passage van ruim tien minuten waarin De Jonge er niet bepaald comfortabel bij zat. De commissieleden Annelotte Lammers en Dion Huidekooper joegen de oud-minister zichtbaar de stuipen op het lijf toen ze hem confronteerden met interne communicatie rond de invoering van het coronatoegangsbewijs.

Zijn verhoor was inmiddels tweeënhalf uur bezig, toen Lammers hem begon door te zagen over het coronatoegangsbewijs, dat op 25 september 2021 werd ingevoerd. Zij informeerde allereerst naar het doel van dat bewijs. “Om de samenleving weer te openen”, luidde het antwoord. Lammers stelde nog een paar vervolgvragen, maar De Jonge hield vol dat alleen het op gang brengen van de samenleving het doel van de coronapas was geweest.

Vervolgens schakelde Lammers door naar de mogelijke connectie met de vaccinatiegraad. Ze wilde weten waarom het kabinet destijds verhoging van de vaccinatiegraad “een neveneffect” noemde van het coronatoegangsbewijs en niet “een doel”. De Jonge antwoordde dat hij dat “een beetje oneigenlijk” zou hebben gevonden. Hij draaide opnieuw

zijn grammofoonplaat af: “Het doel was dingen weer mogelijk te maken”. Lammers verwees daarop naar ambtelijke stukken waarin was vastgesteld dat er wettelijk geen grondslag was om het coronatoegangsbewijs in te zetten voor het verhogen van de vaccinatiegraad. “Speelde dat juridische bezwaar ook nog een rol om het niet als doel te benoemen?”, legde ze De Jonge voor. Maar deze hield koers. “Nee, dat is gewoon niet wat we wilden. Wat we wilden was dingen weer mogelijk maken die eigenlijk epidemiologisch nog een beetje te spannend waren.”

Op dat moment besloot Lammers dat ze de oud-minister genoeg kansen had geboden om naar waarheid te antwoorden, en waarschijnlijk was de gespreksopbouw vooraf grondig voorbereid. Ze begon uit een ander vaatje te tappen: dat van het

“Het lijkt alsof er een tweede doel is, maar dat er een bewuste afspraak is dat niet te communiceren”

verkregen appverkeer van bewindsliden. Ze herinnerde De Jonge eraan “dat het verhogen van de vaccinatiegraad een belangrijke rol speelde in de besluitvorming rondom het coronatoegangsbewijs”, met verwijzing naar stukken van de commissie. “Ook uit appverkeer blijkt dat u het verhogen van de vaccinatiegraad eigenlijk als doel ziet. Daarin zegt u bijvoorbeeld, nadat er een piek is gekomen in de nieuwe prikafspraken: ‘Wat goed, durven we te zeggen waarom? Je weet welke verklaring ik graag hoor’.” Waarop een VWS-ambtenaar de minister antwoordde: “Een zeker neveneffect van iets?” De Jonge apte terug, met een knipoog als emoji: “Het is natuurlijk niet het doel van die coronapas”.

De Jonge, die zich zo degelijk had geprepareerd en zelfs een dikke ordner had

meegenomen, hoorde met verwilderde blik zijn eigen belastende appverkeer voorbijkomen. Hij probeerde te redden wat er te redden viel, hield vast aan zijn gesprekslijn (“vaccinatiegraad was geen doel”), maar moet ten volle hebben beseft dat hij in een fuik was beland. En toen moest de — waarschijnlijk eveneens goed voorbereide — toegift van commissielid Dion Huidekooper nog komen.

Nadat hij van commissievoorzitter Daan de Kort de vraag had gekregen of hij nog aanvullende vragen had, begon Huidekooper te citeren uit andere documenten: stukken van de Ministeriële Commissie covid-19 en het Directeuren Overleg covid-19, die in dezelfde richting wijzen als het appverkeer van De Jonge. Zo leert een stuk van het Directeuren Overleg covid-19, waarin alle ministeries deelnamen, dat de inzet van het coronatoegangsbewijs “als tweede doel” had het verhogen van de vaccinatiegraad, maar dat men dat niet zou communiceren. “Dat staat in een notitie”, hield Huidekooper De Jonge voor. “Wat is uw reactie daarop?”

De Jonge gaf aan deze stukken niet te kennen en geen deelnemer te zijn geweest van het Directeuren Overleg covid-19. Waarop Huidekooper de teneur van de Directeuren Overleg covid-19-notitie nog eens ondubbelzinnig voor hem samenvatte: “Het lijkt alsof er een tweede doel is, maar dat er een bewuste afspraak is dat niet te communiceren.” De Jonge, die ineens oogde als een op een overtreding van het schoolreglement betrapte leerling, greep terug op zijn verdedigingslijn (“doel was dingen weer mogelijk te maken”), noemde het moeilijk te getuigen vanuit zijn “geheugen”, bleef praten maar kwam er niet uit. Huidekooper legde nog een keer de connectie met de onthullende appberichten, herhaalde de voor De Jonge pijnlijke waarheid (“er lag een voorstel om dat tweede doel niet actief te communiceren”) en liet het erbij.

Hoe pijnlijk de waarheid uiteindelijk zal worden voor de oud-minister, hangt vooral af van het eindrapport van de commissie, dat in het eerste kwartaal van 2027 wordt verwacht. Het is denk-

baar dat de commissie, alles overziend, in haar rapport zal concluderen dat De Jonge mogelijk meined heeft gepleegd om een vermoedelijk ambtsdelict toe te dekken. Er was namelijk geen wettelijke grondslag om de coronapas in te zetten voor het verhogen van de vaccinatiegraad, omdat de tijdelijke coronawetgeving binnen de Wet publieke gezondheid (Wpg) de inzet van het coronatoegangsbewijs uitsluitend toestond voor ‘epidemiologische doelen’ ofwel het remmen van de virusverspreiding. En: tot de belangrijkste potentiële ambtsmisdrijven van een minister behoort het aan de laars lappen van wetgeving.

Volgens artikel 119 van de Grondwet kunnen ministers en staatssecretarissen ook na hun aftreden terechtstaan voor de Hoge Raad voor een ambtsmisdrijf. De opdracht voor vervolging kan de regering of de Tweede Kamer geven, maar daarvoor is wel de steun van een meerderheid nodig. Het begint ermee dat minstens vijf Kamerleden een schriftelijke aanklacht moeten indienen vanwege een vermoedelijk ambtsdelict. Vervolgens beslist de Tweede Kamer of zij die aanklacht in overweging neemt. Als een meerderheid hiermee akkoord gaat, wordt een commissie van onderzoek ingesteld voor het opsporen en verzamelen van alle inlichtingen en bewijzen. Ziet de Kamer voldoende gronden voor vervolging, dan geeft zij hiertoe opdracht aan de procureur-generaal bij de Hoge Raad. In ons land is echter nog nooit tegen een minister strafrechtelijke vervolging ingesteld voor een ambtsmisdrijf.

Tegen liegende getuigen kan elke burger bij de politie aangifte doen van meined. Die mogelijkheid heeft een parlementaire enquêtecommissie ook. In februari 1996 presenteerde de commissie-Van Traa, die de opsporingsmethoden van het Interregionaal Recherche Team (IRT) onderzocht, haar eindrapport en deed tegelijk aangifte van meined tegen verschillende getuigen, waaronder rechercheurs. Er volgden veroordelingen en celstraffen. ■

► dakil.nl/verhoor-de-jonge
► dakil.nl/artikel-de-jonge
► dakil.nl/procedure-ambtsmisdrijven

Stelling van de week

Hugo de Jonge pleegde meined tijdens het coronaverhoor

Volgens Hugo de Jonge was het coronatoegangsbewijs — de beruchte QR-code die toegang voor ongevaccineerden bemoeilijkte — zeker niet bedoeld om mensen tot vaccinatie te dwingen, beweerde hij vrijdag 10 juli tegenover de coronacommissie. Volgens critici loog de voormalig VWS-minister, terwijl hij onder ede stond, en de overgrote meerderheid van onze lezers is het daarmee eens. Van de 313 nieuwsbriefabonnees die op onze wekelijkse lezersenquête reageerden, zijn 278 het eens met de stelling dat De Jonge meined pleegde. 144 respondenten overwegen daarvan aangifte bij de politie te gaan doen: “Deur voor deur, arm voor arm. S.v.p. oppakken deze bedrieger.”

“Deze narcistische zich zelfoverschat-tende machtswellusteling verdient een grote straf.” *Vera (66), Rotterdam*

“Alles wordt gebluft en gelogen, duidelijk te zien. Enorm op geoefend, ook duidelijk te zien. Goede vraag was geweest: ‘Heeft u uw kinderen laten vaccineren?’ Nee. Hijzelf is het ook niet.” *Ada (69), Rotterdam*

“Satanisten genieten van de leugens. Ze komen er toch wel mee weg, leuk baantje in Zeeland...” *Don (61), Den Haag*

“Deur voor deur, arm voor arm. S.v.p. oppakken deze bedrieger.” *Gusta (86), Stadskanaal*

“Hij praatte te veel en te lang om zo de commissie te misleiden.” *Wim (61), Moordrecht*

“Ontwijkende non-antwoorden geven bij een commissie die dat goed uitkomt. ZOVEEL superbelangrijke vragen zijn niet gesteld, wat veelzeggend is. Er werd ook niet echt doorgevraagd als Hugo eromheen draaide met een (typisch narcistische) woordenbrij. Heeft hij dat van Rutte afgekeken? Nee, dit doen alle narcisten en het wemelt ervan in de Tweede Kamer en op tv en helaas ook in deze ‘onderzoeksc commissie’, wat een farce en een grote schande is.” *Theo (67), Jubbega*

“Het coronatoegangsbewijs was WEL bedoeld om mensen te ‘dwingen’ zich te laten vaccineren. De Jonge zei destijds: ‘Als mensen uit willen gaan, plezier willen hebben, zullen ze de vaccinatie wel móeten halen’. Daarmee zei hij impliciet dat je zonder vaccinatie eigenlijk niets meer zou kunnen/mogen doen, wat door veel mensen als ‘dwang’ is ervaren.” *Geertje (59), Amsterdam*

“Hij heeft meerdere keren aantoonbaar gelogen. Bijvoorbeeld bij zijn uitspraak ‘pandemie van de ongevaccineerden’.” *Desiree (70), Kesteren*

“Hij beweerde nog steeds dat er vooral ongevaccineerden in de ziekenhuizen lagen, terwijl hij heel goed wist dat dat niet waar was.” *Marc (55), Heerlen*

“Hij loog over allerlei cijfers, had het bijvoorbeeld over een KLEIN groepje ongevaccineerden, die schuldig waren aan het voortduren van de plandemie. Zei dat de meeste ic-patiënten ongevaccineerd waren. Was net andersom. Zeker vanaf oktober 2021. Hij loog over bijwerkingen die er amper waren volgens hem. Hij gaf zelf opdracht aan de IGJ om Elens te achtervolgen, loog over doorgeven cijfers Lareb, over de veiligheid van mRNA (voldoende getest volgens hem). Bagatelliseerde zijn uitspraken ‘arm voor arm’ en de frikandel, hij vergeleek immunologische concepten met mazelen. Zei dat de QR-pas niets te maken had met vaccinatie dwang terwijl mails van hem anders beweren.” *Marion (71), Zutphen*

Stelling: Hugo de Jonge is een narcist die in zijn eigen leugens gelooft

“Hugo is eerder een psychopaat dan een narcist. Narcisten zijn beter aangepast en proberen hun behoefte aan bevestiging op een sociaal acceptabele manier te bereiken. Ze hebben wel angst en schuldgevoel. Psychopaten geven niets om wat anderen van hen denken, zijn ongecontroleerder en veel erger dan narcisten. Ze zijn vaak gewelddadige criminelen.” *Jon (60+), Overijssel*

“Hugo heeft aantoonbaar onwaarheden verteld. Echter in zijn beleving, de beleving van een narcist, is er maar één waarheid en dat is de zijne.” *Joke (69), Dijk en Waard*

“Hij is een acteur die een rol aannemen heeft gekregen en zijn gedrag en antwoorden zijn ingegeven: ‘Nooit toegeven, dan kunnen ze je niets maken’.” *Rene (59), Beverwijk*

“Ik vind het niet fair om iemand een label op te plakken, hoezeer je ook dat idee hebt. Ik denk dat hij vooral een politicus is die flink wat training heeft

gehad. Daarnaast was de commissie ongelooflijk slap. Het was voor hem een makkie.” *Ingrid (59), Voorburg*

“Hij doet me denken aan een song van Lennard Cohen ‘Puppet’.” *Pieter (67), Surhuisterveen*

“Zelfingenomen, het ligt altijd aan een ander. Spreek een narcist niet tegen, want dan wordt hij vals en gaat om zich heen slaan. Er zijn boeken over volgeschreven.” *Theo (71), Spanje*

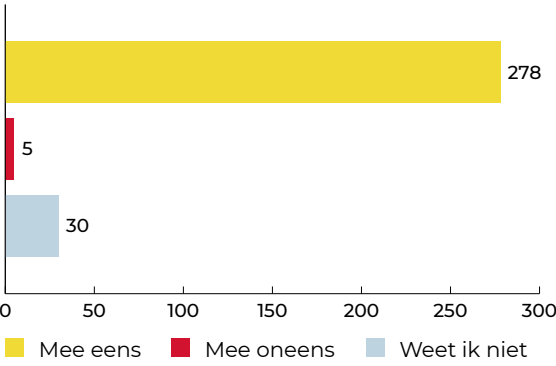
“Ik twijfel. Soms denk ik, hij gelooft het zelf of hij weet niet beter. Maar ik hou ook nog steeds rekening met een uitermate kwaadaardig plan waarbij deze plandemie een test was in gehoorzaamheid en zelfs in het bewust ziek maken of doden van een deel van de bevolking. Depopulatie stond op de agenda van de laatste Bilderbergconferentie. Het staat in het boek van Klaus Schwab, Bill Gates heeft dit meermaals heeft gezegd en heeft al eerder in Afrika mensen experimentele vaccins toegediend. Ziek maken: omdat het niet blijft bij één prik en zieke mensen een goudmijn betekenen voor big pharma.” *Marion (71), Zutphen*

De politie is verplicht elke aangifte van een strafbaar feit op te nemen. Overweeg jij aangifte te doen van meined tegen Hugo de Jonge?

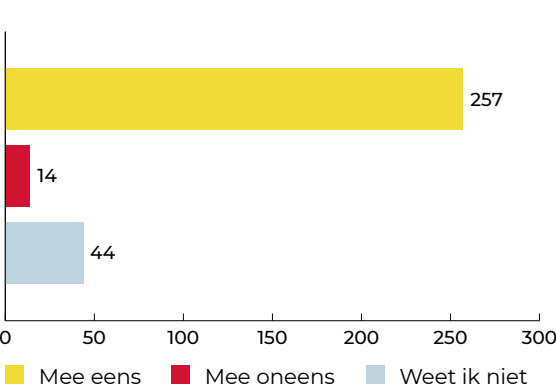
“Onze rechtsstaat is inmiddels verworden tot een verlengstuk van de overheid. De grondwet wordt door de meeste rechters aan hun laars gelapt. Dus alleen al hierom heeft het geen zin aangifte te doen. Hij zal worden vrijgesproken.” *Marigol (71), ’t Gooi*

Ik heb twee keer een petitie getekend tegen Rutte en Hugo, maar met de huidige rechtspraak kan je het gewoon vergeten. Die doet naar niets mee. *Hein (67), Hillegom*

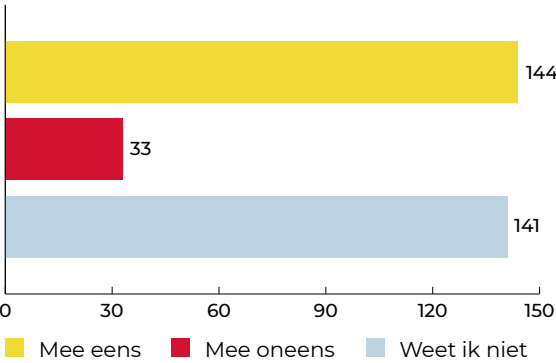
“Hugo de Jonge pleegde meined tijdens het coronaverhoor” (N =313)



“Hugo de Jonge is een narcist die in zijn eigen leugens gelooft” (N =313)



“De politie is verplicht elke aangifte van een strafbaar feit op te nemen. Overweeg jij aangifte te doen van meined tegen Hugo de Jonge?” (N =313)



“Ja dat overweeg ik. Graag ontvang ik daarvoor tips zodat de aangifte wel correct is en zijn vruchten zal afwerpen.” *Cor (57), Dronten*

“Mij niet gezien, de redactie gaat het maar zelf doen. ‘Ik doe aangifte’ en ‘Hugo de Jonge is narcist’. Brilliant Andere Krant.” *Zelfdenker (68), Nederland*

“Gelukkig hebben we Marianne Zwagerman, Maurice de Hond en anderen die aangiftes voorbereiden.” *Raphael (73), Taiwan*

“Dit hele systeem werkt niet meer... dus zeker veel papierwerk voor de politie, maar eindigt vast in een diepe la.” *Angelique (53), Hoeven*

“Ik heb al aangifte gedaan tegen Hugo de Jonge. Hij en alle medeplichtigen moeten voor de rechter verschijnen!” *Nellie (69), Capelle aan den IJssel*

“In mijn eentje zou ik dat niet durven. Maar in de gezamenlijkheid overweeg ik wel mee te doen. Vind dat heel spannend, maar ergens hebben we ook een verantwoordelijkheid als burger. We zullen een keer een statement moeten maken.” *Henriëtte (61)*

Waardeer je deze Special en wil je méér weten?

Word abonnee en ontvang iedere week De Andere Krant!

Het Nederlands medialandschap is vandaag de dag uiterst eenzijdig geworden, waarbij fundamentele kritiek op de gevestigde orde nauwelijks nog mogelijk is. Om een ander perspectief op het nieuws te bieden, hebben we in 2018 De Andere Krant opgericht. Onze missie is onafhankelijk nieuws brengen met een kritische blik op (wereld)gebeurtenissen.

We brengen iedere week een nieuwe editie met verdiepend nieuws, columns, interviews, bijzondere initiatieven en cultuur. Met uiteenlopende onderwerpen zoals binnen- en buitenlandse politiek, censuur, migratie, klimaat, boeren, natuur, gezondheid en voedsel. Kortom, er komt veel aan bod in onze krant, die wij kunnen maken dankzij onze loyale abonnees en alle donateurs.

Wil jij met ons meebouwen aan vrije journalistiek en op de hoogte blijven van het nieuws? Word dan abonnee en ontvang elke week De Andere Krant in de bus. Ook een digitaal abonnement is mogelijk.



VANAF
€13,75
PER MAAND

KIJK OP DE WEBSITE VOOR ALLE ABONNEMENTEN: [DEANDEREKRANT.NL/ABONNEMENT](https://deanderekrant.nl/abonnement)



We doen alsof er niks gebeurt is
maar "covid" is nog steeds
een open wond

Eerst het
hoofdstuk afsluiten
voordat we aan
een nieuw hoofdstuk
beginnen



COLOFON

De Andere Krant
[deanderekrant.nl/
overons](https://deanderekrant.nl/overons)

Hoofdredactie
Ido Dijkstra
Pim Christiaans

**Aan deze special
werkten mee**
Anja Veerman
Dédée Romswinkel
Eric van de Beek
Hedda Schut
Jesse Braun
Joe Dijkhuis
Karel Beckman
Lauran Blommers
Leon Baaren
Maarten Fornerod
Marion de Backer
Marjolein Jansen
Markus vdf Kamphuis
Pieter Stuurman
Sander Compagner
Sander Viddeleer
Sonja Wagner
Toine de Graaf
Wilfred Klap

Abonneren
[deanderekrant.nl/
abonnement](https://deanderekrant.nl/abonnement)

**Vragen over
bezorging**
Bel Aboland:
0251 257 924

Verkooppunten
[deanderekrant.nl/
verkooppunten](https://deanderekrant.nl/verkooppunten)

Bestellen
[deanderekrant.nl/
bestellen](https://deanderekrant.nl/bestellen)

**Inhoud van deze
krant**
© De Andere Krant

Neem een abonnement

► [deanderekrant.nl/
abonnement](https://deanderekrant.nl/abonnement)



€13,75
per maand
€156 per jaar
(inclusief digitaal
abonnement)